

Komunitní vzdělávání na základních školách

Mgr. Helena Havlišová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Helena HAVLIŠOVÁ**
Osobní číslo: **H128014**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Komunitní vzdělávání na základních školách**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vymezení základních pojmů: prostředí, komunita, komunitní škola;
 - na definici pojmu komunitní vzdělávání, na jeho principy a charakteristiku;
 - na koncepci školy jako společenského, kulturního a vzdělávacího centra obce;
 - na počátky a současný stav komunitního vzdělávání v zahraničí, Standardy komunitního vzdělávání a jejich ověřování;
 - na stav komunitního vzdělávání v ČR, jeho podpora MŠMT, příklady komunitních škol.
- Součástí práce bude kvalitativní výzkum metodou otevřených rozhovorů v konkrétní škole a obci s cílem zmapovat aktuální stav komunitního vzdělávání ve škole, eventuelně připravenost pro zavedení Standardů komunitního vzdělávání. Tento výzkum bude podpořen kvantitativním výzkumem pravděpodobně v podobě anketního šetření popř. srovnáním dvou typů komunitních škol - malé obecní a velké sídlištní. Metoda kvantitativního výzkumu bude upřesněna během práce s ohledem na požadavky školy tak, aby práce byla pro školu přínosná.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc. Bratislava: FFUK, 2005.

Havlík, R., Koča, J. Sociologie výchovy a školy. Praha: Portál, 2002.

Gardner, J. Budování komunity, Praha: Nadace VIA, 1999.

Gojdová, A. Teorie a modely komunitní práce. 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Zdravotní sociální fakulta, 2006.

KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.

Kraus, B., Poláčková, V. Prostředí, člověk, výchova. Brno: Paido, 2001.

Laucrman, M. Jak budovat a posilovat komunitní rozměr školy. In: Vedení školy v praxi.

Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o., 2002

Murphy, K., Novák, T. Příručka profesního rozvoje koordinátora komunitního vzdělávání.

Praha: Nová škola, 2005.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Monika Tannenbergerová, DiS.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloš av Jíř, Ph.D.

vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.

vedoucí katedry

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Komunitní vzdělávání na základních školách“ pojednává o jednom z mnoha alternativních přístupů ke vzdělávání – o komunitním vzdělávání. Snaží se stručně definovat pojmy spojené s touto vzdělávací koncepcí, popisuje rozvoj komunitního vzdělávání ve světě i v České republice, poukazuje na nové možnosti a příležitosti, které tento přístup ke vzdělávání přináší. Praktická část práce se zaměřuje na zhodnocení prvků komunitního vzdělávání na konkrétní základní škole a následné doporučení dalších kroků k jejich posílení tak, aby se škola stala vzdělávacím a společenským centrem obce.

Klíčová slova:

Komunitní vzdělávání, komunitní škola, komunitní koordinátor, prostředí, otevřená škola, partnerství, celoživotní učení, dobrovolník.

ABSTRACT

The bachelor thesis „Community education at primary schools“ deals with one of the many alternative approaches towards education – the community education. It tries to define terms connected with this concept, describes development of community education in the world and in the Czech Republic, and points out new possibilities and opportunities offered by this concept. Practical part of the thesis is focused on evaluation of aspects of community education at the particular primary school and tries to suggest next steps to enhance the concept of community education in this school in order to become educational and social center of the village.

Keywords:

Community education, community school, community coordinator, environment, school openness, partnership, long-life education, volunteer.

Děkuji paní Mgr. Monice Tannenbegerové, Ph.D. za cenné odborné rady, připomínky a pomoc při zpracování bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala všem, kteří mi poskytli rozhovor, za jejich vstřícnost a ochotu.

Děkuji své rodině za podporu, kterou mi poskytovala nejen během zpracování této práce, ale i během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY	11
1.1 PROSTŘEDÍ	11
1.2 KOMUNITA	13
1.3 KOMUNITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	13
1.4 KOMUNITNÍ ŠKOLA.....	14
1.5 KOORDINÁTOR KOMUNITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	15
2 VZNIK A VÝVOJ KOMUNITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VE SVĚTĚ.....	16
2.1 KONCEPCE KOMUNITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V USA	16
2.2 ZKUŠENOSTI S KOMUNITNÍM VZDĚLÁVÁNÍM V EVROPSKÝCH ZEMÍCH	18
2.3 KOMUNITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V RUSKU	20
3 OVĚŘENÍ STANDARDŮ KVALITY KOMUNITNÍCH ŠKOL.....	21
4 KOMUNITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	23
4.1 ORGANIZACE PODPORUJÍCÍ KOMUNITNÍ ŠKOLY V ČR	26
4.2 PŘÍKLADY ČESKÝCH KOMUNITNÍCH ŠKOL	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 VÝZKUM - METODOLOGIE	35
5.1 VÝZKUMNÝ VZOREK A POSTUP	35
5.2 VÝZKUMNÁ METODA	36
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	36
6 VÝZKUM – VÝSLEDKY A SHRNU TÍ	37
6.1 KOMUNIKACE ŠKOLY S RODIČI.....	37
6.2 INTEGRACE A INKLUZE	39
6.3 PARTNERSTVÍ S ORGANIZACEMI.....	41
6.4 MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY.....	44
ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	50
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	55
PŘÍLOHA Č. 1: OTÁZKY K ROZHOVORŮM.....	56
PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVOR Č. 1	57
PŘÍLOHA Č. 3: ROZHOVOR Č. 2	64
PŘÍLOHA Č. 4: ROZHOVOR Č. 3	69
PŘÍLOHA Č. 5: ROZHOVOR Č. 4.....	74
PŘÍLOHA Č. 6: ROZHOVOR Č. 5.....	77
PŘÍLOHA Č. 7: ROZHOVOR Č. 6.....	80

ÚVOD

Vzdělávání v České republice v uplynulých desetiletích doznalo mnoha změn. Systém řízení a správy školství byl před rokem 1989 vysoce centralizovaný. Změny sociálně-ekonomického prostředí společnosti ovlivnily formování vzdělávací politiky, vývoj české vzdělávací soustavy a školské prostředí obecně. V důsledku přijetí Reformy veřejné správy v roce 2000 se stal český školský systém jedním z nejvíce decentralizovaných školských systémů v Evropě. Novela školského zákona z roku 1990 vytvořila legislativní podklad pro první systematické změny v české vzdělávací soustavě. Došlo k zavedení právní subjektivity škol a byl umožněn vznik nestátního školství, škol církevních a soukromých. Významným dokumentem, který vymezuje cíle, kam by mělo české školství směřovat, a mechanismy, jak těchto cílů dosáhnout, se stal v roce 2001 dokument Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha), kde je mezi hlavními liniemi v oblasti vzdělávání uvedena potřeba: „*Rozvíjet autonomii, inovativní potenciál a vybavenost škol, jejich otevřenost ke společnosti a vazby k sociálnímu prostředí*“ (Bílá kniha, 2001, s.19). Dále se klade důraz na rozšiřování funkce škol, zejména v naplňování volného času všech věkových kategorií. V této souvislosti se tu objevuje i pojem komunitní škola. Z dalších dokumentů je třeba také zmínit významné dokumenty Strategie rozvoje lidských zdrojů z roku 2003 a Strategie celoživotního učení ČR z roku 2007. V důsledku reformního procesu byly vymezeny první kroky liberalizace obsahu a organizace vzdělávání v regionálním školství. Základní požadavky státu jsou stanoveny v rámcových vzdělávacích programech, školy si je pak konkretizují ve svých školských vzdělávacích programech tak, aby odpovídaly vlastním podmínkám školy, skladbě žáků, zkušenostem učitelů. Zásadní vnější okolností, která měla a má také velký dopad na práci škol, je úbytek dětí v důsledku snižující se demografické křivky. Po reformě státní správy nabyt tento jev regionálního charakteru. Snižování počtu dětí vedlo k nedostatečné naplněnosti škol a mělo za následek jejich slučování.

V roce 2005 byl zahájen proces, který je nazýván kurikulární reformou. Hlavním cílem vzdělávání již není snaha o získání a zapamatování si co nejvíce informací, ale stává se jím rozvoj životních dovedností, které jsou pro dnešní svět klíčové – umět se učit, orientovat se v množství informací, rozhodovat se, komunikovat, spolupracovat.

Velké možnosti v uskutečňování žádoucích sociálních změn se v poslední době připisují komunitnímu vzdělávání a komunitní škole, které jsou v mnoha demokratických zemích

běžné a dostatečně ověřené. Základem komunitního přístupu ke vzdělání je maximální otevřenost školy směrem k veřejnosti, využití potenciálu nejen školy ale i partnerů a všech, kteří mají zájem se účastnit rozvoje komunity, poskytnout prostor k volnočasovým aktivitám, celoživotnímu vzdělávání apod. Je to jeden z mnoha možných přístupů k novému pojetí vzdělávání, kterým je *„utváření a postupné rozvíjení klíčových kompetencí a poskytnutí spolehlivého základu všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání“* (RVP, 2007, s.12).

Před rokem jsem pořádala jako dobrovolník nejmenované organizace workshop na základní škole v místě bydliště, kde jsem se setkala se vstřícností a otevřeností školy a s její snahou o budování komunitního rozměru. Podle mého názoru má tento přístup blízko k širšímu pojetí oboru sociální pedagogiky, který studuji, a proto jsem se rozhodla tomuto tématu věnovat svou bakalářskou práci.

Cílem této bakalářské práce je zjistit pomocí kvalitativní metody polostandardizovaných rozhovorů, v jaké fázi rozvoje komunitního vzdělávání se nachází vybraná základní škola, jaké prvky komunitního přístupu ke vzdělání jsou aplikovány. Pokouším se nastínit, jaké jsou další možnosti školy k posílení jejího komunitního rozměru.

Svou práci jsem rozdělila do šesti kapitol. V úvodní kapitole stručně definuji základní pojmy, které jsou v práci užívány. Druhou kapitolu věnuji vývoji komunitního vzdělávání v zahraničí. Následující kapitola je zaměřena na mezinárodní projekt Ověření Standardů kvality komunitních škol, který proběhl v komunitních školách několika evropských zemí. Shrnuje zkušenosti tohoto přístupu ke vzdělání a ověřuje jeho funkčnost. Čtvrtá kapitola popisuje komunitní přístup ke vzdělání v České republice, na několika příkladech jsou popsány konkrétní zkušenosti s aplikací principu komunitního vzdělávání v českých školách. Pátá kapitola je zaměřena na metodologii výzkumu, na výběr výzkumného vzorku a stanovení výzkumných otázek. V šesté kapitole jsem podrobila analýze získané rozhovory a pokusila se zodpovědět výzkumné otázky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Považuji za nutné v začátku své bakalářské práce stručně definovat pojmy komunita, komunitní vzdělávání, komunitní škola, o kterých práce pojednává. Cílem je uvést různá pojetí a definice a vymezit tyto pojmy ve vztahu k mé bakalářské práci.

1.1 Prostředí

Prostředí představuje významnou vnější determinantu vývoje osobnosti. Společně s výchovou a vlastní aktivitou člověka, vrozenými a dědičnými činiteli ovlivňuje jeho vývoj. Je to systém nezáměrných vlivů, které působí na člověka pozitivně i negativně, mohou člověka podpořit nebo být překážkou, přímo formovat nebo motivovat (Kraus, 2008). Pojem prostředí je analyzován z mnoha aspektů, typologie dle Krause dělí prostředí podle různých hledisek:

- Podle velikosti (makro, regionální, lokální, mikro)
- Podle povahy realizované činnosti (pracovní, obytné, rekreační)
- Z hlediska podílu člověka na podobě (umělé, přirozené)
- Podle charakteru prvků, kterými je prostředí tvořeno (přírodní, společenské, kulturní)
- Podle povahy teritoria (městské, venkovské)
- Z pohledu kvality a pestrosti podnětů (Kraus, 2008)

Prostředí působí na jedince a má zásadní vliv v procesu socializace. Zároveň člověk není pasivní produkt svého prostředí, je schopen do prostředí cílevědomě a záměrně zasahovat tak, aby získalo jednoznačný výchovný potenciál s důrazem na eliminaci negativních vlivů. „*Pedagogizovat (organizovat), intervenovat do prostředí znamená vlastně využít prostředí jako výchovného prostředku*“ (Kraus et al., 2001, s. 108). Z pohledu sociální pedagogiky jsou základními typy prostředí: rodinné, lokální, vrstevnické a školní.

Rodinné prostředí

Rodina se stává pro člověka prvotním a rozhodujícím prostředím, hraje významnou úlohu v primární socializaci dítěte. Rodinné prostředí řeší aspekty **vztahové**, které se týkají struktury rodiny, počtu sourozenců, soužití generací, úplnosti či neúplnosti rodiny, interakcí a komunikací mezi členy rodiny navzájem i s okolím a výchovných stylů. Dále jsou tu aspekty **materiální**, kam patří materiální zabezpečení, vybavení, podnětnost a

aspekty **sociálně-kulturní**, kam se řadí vzdělanost a zaměstnání rodičů a vše, co se týká statusu rodiny (Procházka, 2012). Současná rodina prochází mnoha proměnami, hovoří se o krizi rodiny. Mění se struktura rodiny, jsou oslabeny mezigenerační vztahy, mladí lidé odsouvají rodičovství, chybí trvalost ve vztazích, vzrůstá počet rozvodů, počet neúplných rodin, počet dětí narozených mimo manželství, roste i počet nesezdaných soužití, rodina se stává dvoukariérovou, výchovné působení rodičů je častěji nahrazováno institucemi, trendem je zaměřenost na výkon, na zájem jedince, na materiální hodnoty.

Lokální prostředí

Lokální prostředí zahrnuje geografické, environmentální a sociální faktory, které mají přímý i nepřímý vliv na utváření osobnosti člověka. Pokud bude lokální prostředí, městské či vesnické, dostatečně podnětné, rozmanité a stabilní, můžeme předpokládat, že bude podporovat pozitivní emoce a dá člověku pocit jistoty, bude posilovat identitu osobnosti. Lokální prostředí je v současnosti ovlivněno vzrůstající migrací obyvatelstva. Imigranti se musí přizpůsobit novému prostředí, stejně tak jako si prostředí zvyká na nové sousedy, kteří řeší své problémy s překonáním jazykové bariéry a narážejí na rozdíly v kulturách.

Skupinové (vrstevnické prostředí)

Skutečné vrstevnické skupiny začínají u dítěte fungovat většinou až v průběhu školní docházky. Jsou charakteristické nejen věkovou blízkostí, ale také blízkostí názorovou. Důležitými znaky jsou cíle, normy, hodnoty, které členové skupiny vyznávají, a se kterými se chce jedinec identifikovat. Uspokojují psychické potřeby jedince, přispívají k jeho relaxaci, uvolnění, zábavě. Identifikace se skupinou může mít na jedné straně pozitivní vliv na své členy, na druhé straně mohou mít skupiny asociální popř. antisociální charakter.

Školní prostředí

Škola je institucionalizovaným sociálním prostředím, ve kterém se prolíná svět dospělých a svět vrstevníků, kde se dítě dostává do nových vztahů, konfrontuje se s autoritami, učí se vzájemné interakci a komunikaci mimo rodinu. Adaptace ve školním prostředí je ovlivněna tím, jak bylo dítě na vstup připraveno z rodinného prostředí. Míra a kvalita zapojení dítěte do socializace ve škole, umožňuje dítěti orientovat se ve světě, rozvíjet se a realizovat. Pomocí intencionální výchovy, se dítě učí zdravému životnímu stylu. „*Socializační funkcí školy je postupná integrace žáků do existujícího společenského systému*“ (Přadka et al. 1998, s. 29).

1.2 Komunita

Většina definic vymezuje komunitu jako skupinu lidí žijících na určitém území, kteří mají společné vazby mezi sebou i k tomuto území. Z hlediska sociální pedagogiky můžeme rozlišit dva druhy komunit:

- Morální (duchovní, zájmová), která je chápána jako skupina lidí se společnými zájmy, duchovními vazbami, hodnotami, vírou, popř. skupiny lidí propagující určitý životní styl.
- Sídelní (teritoriální, geografická), v níž je rozhodujícím pojítkem prostor, ve kterém žijí. Tyto komunity charakterizuje úroveň bydlení, infrastruktura, dostupnost služeb, sociální a etnická struktura apod. Mohou mít různé úrovně: místní (lokální), městská, regionální (Kraus, 2008). K tomuto pojetí komunity je vztahována bakalářská práce.

1.3 Komunitní vzdělávání

Existuje mnoho různých pohledů na problematiku komunitního vzdělávání. Na význam tohoto pojmu pohlíží Lorenzová (In Kraus et al., 2001, s. 139) v různých kontextech:

- vzdělávání členů určité komunity, kteří mají dobrý status, znají problémy komunity, mají chuť je řešit a snaží se prosazovat změny v komunitě, příkladem je vzdělávání romských asistentů,
- příprava komunitních pracovníků v akreditovaných kurzech komunitní práce,
- vzdělávání celé komunity osvětovými programy a kampaněmi za využití dostupných prostředků např. rozhlasu, letáků, místního časopisu, informačních tabulí,
- formování jedince socializačním působením lokálního prostředí, ve kterém žije,
- procesy učení probíhající v rámci komunitních akcí a projektů, kdy se členové komunity spolupodílejí na řešení problémů, spolupracují s různými partnery a učí se přebírat zodpovědnost a cítit sdílené hodnoty.

Komunitní vzdělávání, o kterém pojednává tato bakalářská práce, je vzdělávací přístup, který zapojuje lidi bez rozdílu věku do života komunity, uspokojuje jejich vzdělávací, sociální, kulturní nebo rekreační potřeby. Filozofie komunitního vzdělávání je založena na třech základních principech. První princip hovoří o vzdělávání jako o **celoživotním procesu**. V praxi se jedná o zprostředkování a poskytování formálních i neformálních

vzdělávacích aktivit pro všechny členy komunity na základě zjištěných potřeb. Druhým principem je **aktivní zapojení komunity**. Každý jedinec nese odpovědnost za kvalitu života v místě svého bydliště. Tento přístup dává lidem možnost zapojit se do života obce, vést konkrétní aktivity a pomáhá povzbuzovat demokratické procesy při rozhodování o místních záležitostech. Třetím principem je **efektivní využití zdrojů**. Jedná se využití finančních i lidských zdrojů k řešení potřeb komunity a snahu o omezení duplicit služeb vytvářením efektivní spolupráce místních organizací. Komunitní vzdělávání nemusí fungovat jen na školách, ale i v komunitních centrech, domovech důchodců apod. Cílem takových institucí je nabízet řadu aktivit a programů občanům různého věku z oblasti vzdělávací, sociální, volnočasové, rekvalifikační apod. (Lauer mann in Murphy et al., 2005).

1.4 Komunitní škola

Komunitní školou může být jakákoliv škola, která aplikuje principy komunitního vzdělávání, tzn., zapojuje veřejnost do své činnosti a spolupracuje s jejími zástupci na realizaci různých aktivit. Jak potvrzují mnohaleté zkušenosti s komunitním vzděláváním v zahraničí, škola je ideálním místem pro realizaci této koncepce z mnoha důvodů: je veřejnou organizací téměř v každé obci, obvykle je financována z komunálního rozpočtu tedy místní komunitou a jejím cílem by mělo být naplňování potřeb místní komunity. Komunitní škola se od tradiční liší v mnoha ohledech. Zatímco tradiční škola se omezuje pouze na výuku a své prostory většinou po vyučování uzamyká, komunitní škola by měla být přístupná v odpoledních i večerních hodinách (Vik, 2007a).

Charakteristiky komunitní školy jsou:

- Výrazná spolupráce s rodiči žáků a veřejností (školská rada, žákovský parlament)
- Maximální využití školních prostor a vybavení školy veřejností v odpoledních popř. večerních hodinách
- Nabídka vzdělávacích a relaxačních programů pro veřejnost
- Poskytování dalších možností osobnostního a sociálního rozvoje žákům na bázi dobrovolnosti
- Organizace kulturních a společenských akcí
- Spolupráce se zastupitelstvem a ostatními místními institucemi, organizacemi a firmami (regionální tisk, knihovna, tělovýchovné spolky apod.)
- Zaměření vzdělávacího programu na regionální specifika

- Spolupráce s pracovníky pomáhajících profesí vládního i nevládního sektoru (romský poradce, protidrogový koordinátor, policie apod.)
- Poskytování sociálních popř. zdravotnických služeb
- Rozvoj integračních programů (v případě nutnosti)
- Rozvoj mezinárodní spolupráce

Podle Cihoňové, ředitelky jedné z prvních komunitních škol v České republice, jsou hlavní výhody komunitní školy především v tom, že upevňuje vazbu mezi rodiči a školou, podporuje neformální vztah dětí ke škole, vede děti k aktivnímu zájmu o své okolí, angažovanosti, nabízí prostor pro celoživotní vzdělávání, snižuje nebezpečí sociálně-patologických jevů, využívá potenciál celé komunity. *„Rodiče mají jistotu, že jejich dítě má zajištěný odpolední plnohodnotný program, který garantuje pedagogické vedení navazující na dopolední výuku. Vše se realizuje „pod jednou střechou“, což ocení zejména pracovní vytížení rodiče. Rodiče se mohou více podílet na chodu školy a spoluvytvářet vize“* (Cihoňová, 2007/2008, s. 4).

1.5 Koordinátor komunitního vzdělávání

Řízení komunitních aktivit ve škole popř. v komunitním centru při škole je velice časově náročná práce a není v silách ředitele ani učitelů se jim naplno věnovat. Proto je dobré zřídit na škole pozici koordinátora komunitního vzdělávání jako pracovníka školy, který je v úzkém kontaktu s ředitelem školy. Ve spolupráci s ním navrhuje strategii a plán rozvoje komunitního vzdělávání a pravidelně jej hodnotí. Má na starosti komunikaci se zástupci rodičů, s partnery, organizací a koordinaci všech aktivit probíhajících na škole, jejich finanční zajištění. Současně se stará o public relations a propagaci aktivit školy. Důležitá je prezentace školy v médiích, jako je např. regionální tisk. Podílí se také na přípravě webových stránek školy.

Pozice koordinátora komunitního vzdělávání je v České republice nová a není dosud legislativně vyřešena. Na některých školách tato pozice vznikla a byla financována z projektové činnosti, která byla zaměřena na zavádění komunitního rozměru škol v České republice. Později u některých škol tuto roli převzal zřizovatel a pozice koordinátora komunitního vzdělávání je nyní financována z místních rozpočtů popř. z výnosů komunitního centra vytvořeného při škole. Dalšími možnostmi v oblasti financování je sponzoring (v rámci spolupráce s místními organizacemi nebo podnikateli) a granty, o které může škola popř. centrum žádat, jak u neziskových organizací, tak u ministerstev.

2 VZNIK A VÝVOJ KOMUNITNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VE SVĚTĚ

Komunitní vzdělávání se začalo rozvíjet v době hospodářské krize ve Spojených státech amerických jako jev reagující na společenské a sociální potřeby, kdy lidé sami cítili nutnost dalšího vzdělávání a rekvalifikace. Charles Stewart Mott, americký obchodník a filantrop žijící ve Flintu, stát Michigan, založil v roce 1926 nadaci, díky které postupně začala vznikat síť komunitních škol (<http://www.mott.org>).

2.1 Koncepce komunitního vzdělávání v USA

Komunitní škola ve Spojených státech má více než stoletou tradici. Od 90. let minulého století vznikají na různých místech komunitní školy, jejichž prioritou je snaha o poskytnutí podpory dětem ze sociálně, kulturně či jazykově znevýhodněných rodin tak, aby zvládly vzdělávací proces a měly lepší uplatnění v životě. Jedním z faktorů ovlivňující proces vzdělávání v USA je chudoba, která se dotýká každého pátého dítěte žijícího v současnosti ve Spojených státech amerických, a dále jsou to jazykové překážky, které souvisí s nárůstem počtu žáků z různých jazykových prostředí. Jednou z těch, kdo se zasloužil o oživení hnutí komunitních škol, byla Joy Dryfoosová, která patřila k zakladatelkám Koalice komunitních škol, pro kterou zpracovávala expertní posudky a analýzy. Tato organizace je zastřešující organizací celého komunitního školství v USA, komunitní školu definuje jako partnerství mezi školou a komunitními zdroji, které nabízí různé příležitosti pro rozvoj studentů a jejich rodin, a tak posiluje život v komunitě (<http://www.communityschools.org/aboutschools/>). Joy Dryfoosová byla propagátorkou myšlenky školy kompletních služeb (Full Service School). Zabývala se především situací mladých lidí žijících se sociálně podmíněným handicapem, kladla důraz na vzájemné propojení vzdělávání a sociálních služeb. V letech 1994 – 2005 napsala několik knih o komunitních školách. Zemřela v březnu 2012 (Lauerma, 2012a). Na Mezinárodní konferenci o komunitních školách, kterou v roce 2007 pořádala Nová škola, o.p.s. v Unhošti, prezentovala, Jane Quinnová z organizace The Children's Aid Society rozsáhlé výsledky výzkumných studií z oblasti komunitních škol, na kterých se podílela výraznou měrou i Joy Dryfoosová. Společně jsou autorkami knih Komunitní školy v praxi – poučení z deseti let praxe a Komunitní školy – Strategie pro propojení rozvoje mládeže s reformou školství. Na konferenci byl popsán stávající stav amerického komunitního školství: v USA existuje téměř 100 tisíc státních škol, není přesně známo, kolik jich je komunitních, dále jsou tu školy církevní a soukromé. Školy jsou podporovány místní správou pro státní školy,

kurikulum je věcí školy, není diktováno ministerstvem. Existuje několik modelů komunitních škol, je tu snaha o sjednocení hlavních bodů komunitního vzdělávání se zachováním individuálního přístupu jednotlivých škol. Hlavní důraz je kladen na otevřenost školy rodičům, na programy pro rodiče nemluvíci anglicky, na zvyšování jejich kvalifikace. Školy poskytují podporu v oblasti sociální i zdravotnické. Komunitní vzdělávání je podporováno neziskovými organizacemi, nadacemi. Projekt „Komunitní centra 21. století“ poskytl dotaci 1 miliardy dolarů na podporu mimoškolních činností. Myšlenky komunitního vzdělávání jsou zakotveny do federální legislativy, o což se zasadil senátor Steny Hoyer (Knapová, 2010). Závěry mnoha studií a analýz, které byly prováděny napříč Spojenými státy americkými, shrnuje Vladislav Vik (2007b) ve svém článku:

- *„Všichni mladí lidé potřebují průběžnou podporu a příležitosti k tomu, aby se v dospělosti stali úspěšnými.*
- *Děti jsou ve škole úspěšnější, pokud je rodiče pravidelně podporují, dohlížejí na ně a prosazují jejich potřeby.*
- *Tvořivé vzdělávací aktivity probíhající během mimoškolních hodin jsou nezbytné pro úspěch dětí.*
- *Účast dětí v kvalitních mimoškolních programech pozitivně podmiňuje další vzdělávání a rozvoj dítěte.*
- *Komunitně orientované programy pozitivně podporují sociální schopnosti mládeže.*
- *Nedostatečné propojení a nesouvislost mezi vzdělávacími a sociálními programy zpomaluje efektivitu těchto programů“ (Vik, 2007b, s. 4).*

V roce 2009 byl Kongresem přijatý zákon o komunitních školách s úplnými službami (Full-Service Community Schools Act). Cílem tohoto zákona je mimo jiné poskytnout podporu, provést realizaci a zajistit fungování komunitních škol, umožnit účinnější využití státních, lokálních a privátních prostředků, usnadnit koordinaci programů apod. Na všechny tyto činnosti vyčlenil částku \$200 000 000 na rok 2010, podobná částka byla odsouhlasena i pro roky 2011-2014 (Lauermann, 2010b). Komunitní školy jsou podporovány na nejvyšších místech. Ministr školství USA Arne Duncan klade důraz na stálé zmenšování rozdílů ve výkonnosti žáků a říká: *„...čím více otevřeme naše školní budovy komunitě, tím více budeme spolupracovat, a to nejen s našimi dětmi, ale rodinami, tím více vytvoříme prostředí, kde děti mohou v maximální míře dosáhnout svého vzdělávacího potenciálu“* (in Lauermann, 2011a). V roce 2012 uspořádala v San Franciscu americká Koalice pro komunitní školy společně s mnoha dalšími organizacemi Národní

fórum, kde účastníci představili své strategie, předali dosud získané postřehy a sdíleli společnou vizi. Tématem národní konference bylo Zvyšování úrovně partnerství školy a komunity: Strategie komunitní školy. Byl představen metodický průvodce Strategie komunitní školy. Další národní fórum se uskuteční v roce 2014.

2.2 Zkušenosti s komunitním vzděláváním v evropských zemích

Myšlenka komunitního vzdělávání byla postupně přenesena i do Západní Evropy a po pádu železné opony dále na východ do postkomunistických zemí. O to se zasadil další finančník a filantrop George Soros a jeho nadace Open Society Fund (<http://www.osf.cz/>). V různých zemích je koncept komunitního vzdělávání na různých úrovních. Snahy o propojení školy a komunity jsou na různém stupni vývoje a dostává se jim různé podpory ze strany veřejnosti, samospráv, ministerstev a vlády. V některých zemích je komunitní vzdělávání běžnou součástí života a jeho principy se těší velké podpoře, v mnoha zemích však stále rozvoji brání přístup odpovědných institucí. Každopádně celosvětové výzkumy o komunitních školách přinášejí pozitivní hodnocení směrem k tomuto přístupu ke vzdělání. Příklady zemí, ve kterých mají zkušenosti s konceptem komunitní školy, jsou:

Velká Británie

Ve Velké Británii se mluví o komunitních školách jako o tzv. „rozšířených školách“ (Extended Schools). Zavádění komunitních škol je prioritou anglického školství, probíhá za plné podpory vlády a je zakotveno v současné platné legislativě vlády. Snahou bylo do konce roku 2010 převést všechny školy na komunitní a zajistit každému dítěti bez ohledu na jeho životní podmínky potřebnou podporu k zachování zdraví, bezpečí a harmonického rozvoje. Na základě rozsáhlých výzkumů a analýz byla vytvořena koncepce a stanoveny principy, které by měly být na školách dodržovány. Tzv. základní nabídka služeb, které by měly poskytovat všechny školy, je tvořena z pěti následujících oblastí:

- zajištění nabídky volnočasových aktivit
- zajištění garantované péče škol o děti od 8 do 18 hodiny po dobu 48 týdnů v roce
- podpora rodičů, cílem je vybavit rodiče znalostmi a dovednostmi k podpoře dětí
- zajištění snadného přístupu k odborným službám
- zajištění přístupu veřejnosti do školského zařízení a využívání jejího potenciálu místní komunitou (Krbcová-Mašínová, 2011).

V roce 2005 pověřila vláda organizaci ContinYOU, založenou v roce 1980 jako Rozvojové centrum komunitních škol, aby zajistila technickou pomoc všem vzdělávacím organizacím a úřadům při této přeměně. Již první zkušenosti poukázaly na potřebu provést personální reformy a změnit postavení učitele ve škole, vytvořit funkci koordinátora komunitního vzdělávání (na tuto funkci vláda přiděluje finanční prostředky) a zlepšit spolupráci všech složek, které ovlivňují výchovu dítěte. Zástupkyně ředitele organizace ContinYOU Pam Boydová říká: „*Pouhé zkvalitnění procesu učení a vyučování ke zlepšování výsledků nestačí. I to nejlepší učení nezapojuje spodních 10 procent dětí, které mají specifické potřeby. V současnosti je prokázáno, že výsledky dětí v komunitních školách jsou dvakrát lepší než národní průměr v celé zemi*“ (in Lauermann, 2010a).

Nizozemí

Komunitní školy v Nizozemí původně vznikaly jako školy působící v sociálně znevýhodněných oblastech, ale vláda vyhodnotila tuto koncepci jako přínosnou pro všechny. Postupně se tak stávají za finanční podpory vlády základem školství ve všech oblastech. Pro tuto podporu ale zatím nejsou stanovená jednotná kritéria. Komunitní škola v Nizozemí je založena na principu: učení pro skutečný život a ve skutečném životě. Díky tomuto přístupu dochází k propojení běžných osnov a mimoškolních aktivit, což pomáhá osobnostnímu rozvoji žáků. Hlavními cíli komunitních škol je: účast na životě společnosti, rozvoj specifických kompetencí a orientace na prostředí (Lauermann, 2010a).

Belgie

Od roku 2005 je koncepce komunitní školy zavedena jako oficiální program, na jehož realizaci začala spolupráce Ministerstva mládeže a Ministerstva financí. Všechny zainteresované sektory pracovaly na vytvoření jednotného rámce, který bude závazný pro všechny komunitní školy. Nejprve probíhaly tříleté pilotní projekty, jejichž výsledky tvořily základ pro stanovení parametrů komunitních škol. V současné době je realizováno mnoho státem podporovaných programů, které mají za cíl rozvoj komunitního vzdělávání v zemi. Komunitní škola usiluje o rozmanitost učebních oborů i prostředí, klade důraz na propojení prostředí pro učení a pro život, na spolupráci a vzájemnou participaci, na projektovou činnost. Na pomoc při zavádění komunitního přístupu byla vládou vyzvána vzdělávací centra jako např. Centrum pro rovné příležitosti ve vzdělání, která zajišťují servis školám, provádějí monitoring a zpracovávají výsledky projektů (Lauermann, 2010a).

2.3 Komunitní vzdělávání v Rusku

Komunitní školy se v Rusku začaly objevovat koncem devadesátých let 20. stol., kdy ovšem nebyly státem podporovány. Pro zavedení koncepce komunitní školy bylo nutné vytvořit rozsáhlou funkční infrastrukturu a tento proces efektivně koordinovat. Centrum pro podporu komunitních škol, které začalo v Rusku pracovat, hledalo spolupracovníky, které vzdělávalo v této oblasti, poskytovalo školám poradenství, workshopy, instruktáže. Velmi výraznou úlohu v rozšiřování koncepce komunitního vzdělávání v Rusku měla dobrovolnická činnost, jejíž finanční podpora byla minimální, přesto výsledky byly velmi dobré. Organizace Krasnoyarsk Centre for Community Partnership pořádala v roce 2000 v sibiřském Omsku konferenci s názvem „Komunitní školy a politika vzdělávání v postkomunistických zemích v průběhu 21. století“. Na této konferenci bylo konstatováno, že se této organizaci pod vedením Američana Alberta Decie, podařilo dosáhnout významných výsledků. Jedním z úspěchů byl vznik Asociace komunitních škol, která v současnosti zastupuje desítky škol z oblasti Sibiře. Obě organizace úzce spolupracují a snaží se prosadit komunitní vzdělávání na úrovni místních samospráv i ministerstva školství (Neumajer, 2000). Proces zavádění komunitního vzdělávání získal podporu ministerstva školství, stále ale není vyřešeno financování. Školám se dostává vzdělání, aby se samy naučily získávat finanční prostředky, stále jsou však rozdíly v úrovni podpory v jednotlivých oblastech. Finance jsou dosud čerpány především ze zahraničních nadací (Lauer mann, 2010a).

3 OVĚŘENÍ STANDARDŮ KVALITY KOMUNITNÍCH ŠKOL

Ověření standardů kvality komunitních škol je mezinárodní projekt realizovaný na 80 městských i vesnických komunitních školách v 8 zemích včetně České republiky. Jeho cílem je ověřit funkčnost standardů pro posilování komunitního rozměru školy a shrnout dosažené zkušenosti a nové možnosti v tomto přístupu ke vzdělání.

Cílem projektu bylo zlepšení kvality komunitních škol v evropských zemích díky implementaci mezinárodních standardů. Standardy kvality komunitní školy jsou autoevaluačním nástrojem, který umožňuje školám hodnotit jejich práci, pomáhá jim uvědomit si, ve které fázi rozvoje se škola momentálně nachází, jaké jsou její další možnosti a příležitosti v posílení role školy jako centra komunity.

Iniciativa k vytvoření Standardů vzešla od ukrajinské organizace Step by Step v roce 2005. Na jejich vytvoření se podíleli odborníci z organizace Step by Step z Ukrajiny, ContinYou z Velké Británie, Step by Step z Moldávie, Nová škola, o.p.s. z ČR, Krasnojarské centrum pro Komunitní partnerství z Ruska a GlobeEd Service z Kanady. V roce 2007 bylo odsouhlaseno 9 standardů jako nástroj k posouzení úrovně školy z hlediska komunitního vzdělávání (Lauer mann, 2011c). V následujícím roce započal projekt Ověření Standardů kvality komunitní školy. V rámci ČR je národním partnerem a koordinátorem Sdružení konzultantů rozvoje organizací (SKORO) z Brna. Jednotlivé standardy kvality komunitní školy jsou:

Vedení (Leadership): škola by měla mít jasnou vizi. Dobré vedení znamená, že všichni zaměstnanci a partneři by se s ní měli ztotožňovat. Měly by být jasně dány kompetence všem pracovníkům školy, měly by být posilovány a rozvíjeny jejich schopnosti a podporován profesní růst.

Zapojení rodičů: k lepšímu učení žáků napomáhá podpora ze strany rodičů. Proto by měl probíhat aktivní dialog mezi školou a rodiči. Škola by měla podporovat rodiče v účasti na jejím chodu, aby lépe porozuměli tomu, o co škola usiluje a podpořili její přístup. Spolupráce se může uskutečnit formální cestou prostřednictvím Školských rad, ale i neformálními způsoby, zapojením rodičů do fungování školy popř. mimoškolních činností, možnostech podílet se na aktivitách dětí apod.

Sociální inkluze: komunitní školy by měly nabízet příležitosti pro všechny zájemce o vzdělání bez ohledu na jejich etnický původ, náboženství, místo ve společenském

žebříčku, fyzické schopnosti. Nepředpojatost by měla vést k vytvoření příznivé atmosféry ve výuce, kde se žáci naučí respektovat jeden druhého, tolerovat odlišnosti, odnaučí se stereotypům a negativnímu pohledu na druhé.

Partnerství: komunitní škola dokáže vytvářet partnerství s místními organizacemi, spolky i podnikateli. Umožní provázanost, spolupráci a vzájemnou podporu mezi místním zastupitelstvem a zřizovatelem.

Dobrovolnictví: dobrá komunitní škola podněcuje k dobrovolnické práci děti, rodiče i ostatní členy komunity. Tím se upevňují i méně formální vztahy na půdě školy, žáci se učí využívat své znalosti a dovednosti v reálném životě, uvědomují si své občanské postoje a posilují svou sebedůvěru, sebevědomí, aby se mohly zapojit do života komunity jako angažovaní a odpovědní lidé.

Celoživotní učení: vzdělávání se v průběhu celého života je v dnešní době nezbytné, pokud chceme uspět v rychle se měnících podmínkách současné společnosti, důraz je kladen na jazykové znalosti, práce s novými informačními technologiemi apod. Školy by měly umožňovat a podporovat vzdělávání dospělých a přispívat tak v širší komunitě k atmosféře, v níž budou děti lépe prospívat.

Služby: škola by měla nabízet širokou škálu služeb, které budou odpovídat potřebám dané komunity. Patří sem zdravotnické (rozšířené především ve Spojených státech amerických) i sociální služby. Škola by měla zajistit nebo zprostředkovat konzultace s odborníky z oblasti poradenství, psychologa, logopeda apod. Další nabídkou školy může být i levné stravování např. pro důchodce. Tyto služby nemusí provozovat sama, může pronajmout prostory jiným organizacím.

Kultura školy: škola by měla podněcovat tvořivost, iniciativu, aktivitu, rozvoj schopností a dovedností a jejich praktické uplatňování. Rodiče i komunita by měli mít důvěru ve školu.

Rozvoj komunity: škola by se měla zapojit do rozvoje komunity, pomáhat skupinám v komunitě, aby dokázaly rozhodně jednat, angažovat se a poskytovat služby místním lidem (Lauermaun, 2011c).

4 KOMUNITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice se o prosazování komunitního vzdělávání zasloužila Nadace Open Society Fund Praha, která byla založena v Praze v roce 1992 jako součást mezinárodní sítě nadací Open Society Foundations - OSF. Na jejím vzniku se podílel známý americký investor maďarského původu a filantrop George Soros. Nadace přispívá k rozvoji otevřené společnosti, podporuje nevládní neziskové organizace, občanské iniciativy, poskytuje granty, uděluje stipendia studentům. Základními programovými oblastmi Nadace OSF jsou lidská práva a diskriminace, vzdělanost, prosazování inkluze a posilování občanské společnosti (<http://www.osf.cz/>). V roce 1970 vznikly díky podpoře Nadace OSF tři pilotní komunitní školy – ZŠ Angelova, Praha, 1. ZŠ Plzeň-Lochotín, ZŠ Most-Chánov (Neumajer, 2000/2001).

Velký podíl na procesu zavádění komunitního vzdělávání v České republice má obecně prospěšná společnost Nová škola, o.p.s., která mimo mnoha dalších projektů zaměřených především na romskou problematiku a děti ze znevýhodněného prostředí, v roce 2000 realizovala za podpory Charles Stewart Mott Foundation a Nadace rozvoje občanské společnosti dvouletý projekt „Podpora komunitního vzdělávání“. Cílem projektu byla podpora rozvoje komunitních škol s důrazem na inkluzi minoritních skupin, metodická podpora (metodické příručky, bulletinů), pořádání školení koordinátorů komunitního vzdělávání. V letech 2005 a 2007 organizovala Letní školy komunitního vzdělávání. V rámci propagace tohoto přístupu ke vzdělání uspořádala Nová škola, o.p.s. také dvě mezinárodní konference – v roce 2004 v Unhošti a v roce 2007 konferenci v Praze. Druhé konference se účastnili i zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy - MŠMT. Ministerstvo se přihlásilo ke konceptu komunitního vzdělávání a rozhodlo se jej zařadit do dokumentu Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR. V roce 2007 bylo týmem odborníků z nestátních organizací evropských zemí odsouhlaseno 9 standardů a v následujícím roce byl zahájen mezinárodní projekt „Ověření standardů kvality komunitní školy“. Do tohoto projektu bylo v České republice zapojeno 10 škol z 5 regionů. Všechny vybrané školy provedly autoevaluaci na základě kritérií kvality komunitní školy. Z hodnocení škol vyplynulo, že zavádění standardů bylo velmi inspirativní a přineslo nové impulsy do oblasti dalšího možného rozvoje školy, ale zároveň bylo zjištěno, že některé činnosti nemají v české škole dostatečnou podporu a tradici např. dobrovolnictví. Lauermann (2011c), který byl národním koordinátorem projektu pro Českou republiku v závěru své zprávy, píše: „*Překážkou v rozvoji a řízení programů*

komunitního rozvoje ve školách je chybějící ověřená a provázaná sada evaluačních nástrojů...a propojená síť konzultantů...“ Také zde zdůrazňuje potřebu vytvoření jasného popisu modelu fungování komunitní školy. Školy nemají dostatek možností k zmapování svého potenciálu a nejsou schopny tyto činnosti strategicky naplánovat. Podle jeho názoru nedochází v dostatečné míře k rozvoji a řízení lidských zdrojů. Tyto jeho myšlenky byly potvrzeny také v Analýze připravenosti prostředí v ČR a možností rozvoje komunitních škol, kterou tým pod jeho vedením zpracovával pro MŠMT v prosinci 2008. V roce 2011 se v Kyjevě na Ukrajině konala konference, která byla vyvrcholením celého projektu „Ověření standardů kvality komunitní školy.“ Hlavními tématy byly Leadership, Partnerství a Dobrovolnictví. K účasti byli vyzváni 3 zástupci z každé zapojené země. „*Velkého ohlasu se dostalo prezentaci ZŠ Višňové na téma Leadership, neboť vyvolala rozsáhlou diskuzi o klíčové roli v procesu budování a rozvoje komunitní školy*“. Jedním z důležitých výstupů konference bylo vytvoření mezinárodní akční skupiny při Mezinárodním centru excelence komunitních škol (ICECS) (Lauermann, 2011b).

Velké podpory se principu komunitního vzdělávání dostalo v době, kdy resort školství vedli ministři za Stranu zelených. Ministryně Kuchtová v roce 2007 plánovala, že komunitní bude až pětina škol. Její nástupce ministr Liška v rozhovoru pro časopis Moderní vyučování vyjádřil podporu komunitním školám: „*Velmi podporuji myšlenku role školy jako Centra rozvoje místní komunity (v oblasti vzdělání, kultury, podpory místního partnerství, zapojování rodičů a seniorů do života školy, konkurenceschopnosti místní ekonomiky, apod.)*. Přál bych si co nejvíce takových škol a budu podporovat všechny, které najdou odvahu naplňovat moderní evropské trendy ve vzdělávání“ a zavázal se: “*V rámci resortu MŠMT zřizují pracovní skupinu, která se věnuje rozvoji konceptu komunitních škol*“ (Liška, 2008). Členem skupiny byl Vladislav Vik a jiní odborníci v dané oblasti. Cílem práce této skupiny bylo odstranit překážky související s dosud platnou legislativou, meziresortními kompetencemi jiných ministerstev (např. při vymezení statusu koordinátora – zda to bude pedagogický pracovník – kompetence MŠMT nebo manažer vzdělávání dospělých - kompetence MPSV) a měla připravit podklady pro podporu komunitních škol v rámci Evropského sociálního fondu - ESF. V roce 2009 byl představen projekt MŠMT v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost s názvem „Rozvoj komunitních škol v ČR“ (ROZKOŠ), který měl podpořit novou organizační formu práce školy. Hlavním cílem projektu měl být rozvoj komunitního školství. Do konce roku 2012 mělo být vyškoleny 150 komunitních koordinátorů, kteří získají základy organizačních a

manažerských dovedností k rozvoji komunitního vzdělávání. Po politických změnách ale projekt bohužel nebyl realizován. Hrubá ve svém seriálu, který pravidelně vycházel v Učitelstevských listech, shrnuje: „*Lze tedy usuzovat, že komunitních škol není více než 5 %. Vik a Vrzáček (2005) uvádějí ve své práci existenci pouze osmi komunitních škol; mnohem více škol se ale za komunitní považuje. Školy nejčastěji organizují pouze určité volnočasové aktivity pro své žáky, resp. sportovní aktivity. Není známo, v jakém procentu by se školy právem mohly nazývat školami komunitními, tedy jaké procento škol (jak dobře) zjišťuje skutečné potřeby obyvatel žijících v jejich spádových oblastech, zda tyto potřeby naplňují a v jaké míře*“ (Hrubá, 2009).

V poslední době v České republice existuje několik nových projektů, které jsou tematicky vázané na koncept komunitní školy. Jedním z nich je tříletý projekt „Active Citizens“, který realizují organizace British Council a Člověk v tísni, o.p.s. – program Varianty. Cílem je vzdělávání učitelů a studentů, rozvoj škol jako center komunitního života a tvorba nové metodiky. Projekt je financován z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. V současné době je do projektu zapojeno 14 středních škol z celé republiky.

Také by bylo dobré zmínit, že Česká republika se od roku 2010 připojila k oslavám dne Komunitních škol, datum připadá na 1. březen. V tiskové zprávě MŠMT 2010 píše náměstkyně ministra školství v roce 2009 Laurenčíková k Mezinárodnímu dni komunitních škol "Věříme, že letošním rokem bude započata kontinuální tradice oslav a připomínání 1. března jako Mezinárodního dne komunitních škol v ČR, jako je tomu v řadě dalších zemí. MŠMT se tomu bude snažit napomoci systémovými kroky směřujícími k posílení role školy jako komunitního centra" (<http://www.msmt.cz/cs/>).

Stále ale české komunitní školy nemají systémovou podporu státu a nejsou zmíněny v žádném zákoně. Podporu státu zatím brzdí právě to, že komunitní školy nemají jednotnou podobu. Podle Holíkové (in Jiříčka, 2013) zatím chybí způsob, jak ověřit, zda je komunitní škola skutečně kvalitní nebo ne. Nicméně ministerstvo podporuje nové přístupy ke vzdělání a chválí komunitní školy za to, že nabízí nový pohled na školu a její funkce. „*Princip komunitní školy je jednou z alternativ tradičním školám. Tyto alternativní programy podporujeme, podmínkou je plnění RVP. Principů školy bude využito také ve Strategii vzdělání 2020, jejíž podrobný text je připravován*“, uvádí Holíková z tiskového odboru resortu MŠMT (in Jiříčka, 2013).

4.1 Organizace podporující komunitní školy v ČR

Organizací podporující komunitní školy je již dříve zmíněná **Nová škola, o.p.s.**, která stála u zrodu komunitních škol v Česku a zasloužila se o vydání několika metodických příruček. O roku 1996 podporuje inkluzivní vzdělávání menšin, cizinců a sociálně znevýhodněných dětí a mládeže. Má velký podíl na zavádění romských pedagogických asistentů do základních škol, které dále podporují prostřednictvím kurzů a projektů. Většina jejich projektů je zaměřena na romskou menšinu např. projekt „Romano suno“ - česky „romský sen“, je literární a výtvarná soutěž pro žáky ZŠ a SŠ, jehož cílem je umožnit romským dětem a mladým dospělým vyjádřit se v jazyce, který se ve veřejném prostoru vyskytuje jen okrajově, a jejich okolí zprostředkovat svět, ve kterém žijí. Dále dlouhodobý projekt „Rozlety“ - program snižuje znevýhodnění dětí ve školách formou pravidelného skupinového doučování v prostorách Nové školy. Pracují převážně s dětmi, které mají studijní předpoklady, ale jejich rodinné zázemí, jazyková bariéra či neznalost školního systému snižují jejich úspěšnost. Projekt „Pal amende amencia“ – česky „O nás s námi“, který dává žákům ZŠ a SŠ možnost seznámit se zajímavou a neformální cestou s romskou historií a kulturou a zasadit je do kontextu současnosti (<http://www.novaskolaops.cz/>).

Další organizací, která pracuje od roku 2000, je **Liga komunitních škol**. Je to občanské sdružení zastřešující školy, které se snaží naplňovat role komunitního vzdělávání. V rámci Ligy komunitních škol spolupracují především školy, které působí v sociálně vyloučených oblastech České republiky.

Cíle Ligy komunitních škol:

- *„Podpora a rozvíjení konceptu komunitního vzdělávání na školách - rozvoj služeb v oblasti celoživotního učení, rozvoj dobrovolné činnosti rodičů ve prospěch školy, podpora výchovy ke zdravému životnímu stylu, zlepšování klimatu na škole, sportovní a kulturní aktivity atd.*
- *Podpora a rozvíjení principů inkluze na školách, definovaná jako připravenost školy maximálně efektivně vzdělávat žáky nezávisle na podobě jejich speciálních vzdělávacích potřeb.*
- *Podpora a prosazování komunitních a inkluzivních vzdělávacích principů v rámci českého vzdělávacího systému.*
- *Výměna zkušeností a sdílení příkladů dobré praxe“* (<http://www.ligakomunitnichskol.cz/>).

Dále bych ráda zmínila **Národní síť venkovských komunitních škol NSVKŠ**. Je to nezávislá nezisková asociace působící na celém území České republiky. Je zaměřena na podporu rozvoje vesnických komunit, sdružuje téměř 40 komunitních škol. Nabízí partnerství všem aktérům pracujícím v rozvoji venkova a na poli celoživotního učení. Venkovskou komunitní školu definuje jako vzdělávací zařízení v obci do 5000 obyvatel, která zajišťuje celoživotní vzdělávání obyvatelům obce a nejbližších spádových oblastí, podílí se na obecních rozvojových aktivitách. Venkovská komunitní škola v jejich pojetí je obecně prospěšná společnost, příspěvková organizace nebo vedlejší hospodářská činnost v rámci ZŠ v obci, má samostatný oddělený rozpočet a je řízena respektováním principů finanční soběstačnosti a dlouhodobé udržitelnosti. Organizace NSVKŠ nabízí akreditované kurzy „Jak založit a řídit venkovskou školu“, besedy, semináře s tematikou komunitních škol, účastní se také mezinárodních seminářů, které sama pořádá v Borech. (<http://branaprovenkov.cz/>).

Další organizací, která sdružuje komunitní školy je nezisková organizace **Centrum komunitní práce Ústí nad Labem**, která se zabývá integrací sociálně znevýhodněných skupin. Projekt, zaměřený na zavádění myšlenek komunitního vzdělávání do praxe na základních a středních školách, probíhal ve 4 regionech - Ústí nad Labem, Děčín, Teplice-Dubí a Litoměřice (<http://www.ckpul.cz/>).

4.2 Příklady českých komunitních škol

V této kapitole bych ráda uvedla několik škol, které se hlásí k myšlenkám komunitnímu vzdělávání, některé z nich jsou členy neziskových organizací nebo občanských sdružení, které zastřešují komunitní školy v České republice. Z tohoto výběru je patrné, jak široce je možné na komunitní školy nahlížet a kolik existuje možných přístupů ke komunitnímu vzdělávání. Variabilita vnímání a realizace komunitního vzdělávání se odvíjí od konkrétních potřeb komunity v místě realizace. Odchylky ale mohou být způsobené nejednotným vnímáním a pojetím základních myšlenek. Záměrně jsem vybrala školy, ve kterých můžeme sledovat různé typy pojetí komunitní školy. Jsou to školy z centra velkých měst, sídlištní školy, ale i malé venkovské školy. Všechny tyto školy mimo poslední ZŠ Lubnice byly zařazeny do studie „Analýza připravenosti prostředí v ČR a možností rozvoje komunitních škol“.

ZŠ a MŠ ANGEL, Praha – Modřany

Základní škola Angel je bilingvní státní školou s rozšířenou výukou anglického jazyka. V roce 2012/2013 ji navštěvovalo okolo 750 žáků. Součástí školy je MŠ se 4 třídami. Škola je fakultní školou Univerzity Karlovy.

Na škole již mnoho let pracují v programu *Začít spolu*, který představuje velmi otevřený systém. Umožňuje každé škole, každému učiteli přizpůsobit jeho konkrétní podobu kultury, zvykům a tradicím dané země, jejímu vzdělávacímu systému i potřebám konkrétních dětí. Aktuálně je zapojena do několika projektů např. do projektu *Být úspěšný* z Operačního programu Praha Adaptabilita nebo projektu *Kreativní partnerství pro rovné příležitosti* podpořeném ESF.

Žáci se mohou podílet na dění ve škole v rámci Žákovského parlamentu, prostřednictvím médií – žákovského rozhlasu a časopisu Anděletí. Rodiče se mohou zapojit do občanského sdružení Angel OSA a do Občanského sdružení bilingvních tříd BOSA popř. do Klubu rodičů, který organizuje akce pro děti i rodiny. Zázemí jim poskytuje Komunitní centrum. Škola rozvíjí spolupráci s odborem školství, s pedagogickými fakultami. Snaží se uplatňovat principy komunitního přístupu. Udržuje kontakty se subjekty, které se hlásí ke komunitnímu vzdělávacímu hnutí např. Ligou komunitních škol.

Na škole působí pracoviště Porozumění se službou speciálního pedagoga, psychologa, výchovného poradce metodiků prevence a poradce pro profesní orientaci. Na škole pracuje koordinátor komunitního vzdělávání, jehož financování zajišťovala v počátcích Nadace OSF, později tuto roli převzal zřizovatel.

Žákům škola nabízí škálu volitelných předmětů, ale i kurzů v rámci volnočasových aktivit v Komunitním centru. K jejich zajištění využívá i služeb externích pracovníků. Komunitní centrum se snaží do dění na škole zapojit i rodiče a ostatní příznivce školy. Významné je zapojování do mezinárodních projektů (<http://www.zsangel.eu/>).

ZŠ a MŠ Křenová, Brno

ZŠ Křenová patří i MŠ Mlýnská. Škola je spádovou školou MČ Brno střed a je zaměřena na vzdělávání dětí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí. Na škole je zřízeno 9 tříd běžných a 4 třídy speciální, ve kterých jsou vzděláváni žáci s lehkým mentálním postižením, žáci se speciálními poruchami učení a žáci s poruchami chování. Dále se zde nachází dvě přípravné třídy pro děti s odkladem školní docházky.

Škola vyučuje podle vzdělávacích programů „Pojďme se učit“ a „Pojďme se učit – pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.“ Výuka se podle ŠVP zaměřuje především na získávání znalostí a dovedností uplatnitelných v praktickém životě, na kooperativní učení a na zavádění výuky výpočetní techniky napříč různými předměty. Škola se řadí mezi komunitní školy, které uplatňují ve výuce inkluzivní vzdělávání.

Škola je zapojena do celé řady dlouhodobých i krátkodobých projektů. Od září roku 2013 se účastní projektu *Zkvalitnění podmínek pro vzdělávání* v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, který vyhlásilo MŠMT pro všechny mimopražské základní školy v ČR. Realizace projektu byla zahájena na začátku září 2012 a potrvá 2 roky. Přidělené prostředky byly použity na zlepšení materiálních a vzdělávacích podmínek školy v následujících oblastech: výuka cizích jazyků, využívání informačně komunikačních technologií (ICT), informační a čtenářská gramotnost, matematická gramotnost a výuka přírodních věd. Pořízení moderní technologie přispívá ke zlepšení konkurenceschopnosti žáků, jejich celkovému rozvoji a v neposlední řadě i k větší atraktivitě školy. Dlouhodobou aktivitou je zapojení školy do projektu *Sít' brněnských otevřených škol (SBOŠ) - Otevřená škola*. Škola je partnerem projektů *Rovné příležitosti ke vzdělávání pro romské žáky v inkluzivní škole* a *Šance dětem (DROM, romské středisko)*.

Na škole je realizován také projekt ESF KŘENKA - zážitkem k inkluzi, a to v partnerství s občanským sdružením Křemínek a Ligou komunitních škol. Jeho cílem je zajistit smysluplné využití volného času žáků. Náplň projektu je proto rozdělena do 4 skupin činností: pravidelná zájmová činnost pro děti i rodiče, osobnostně sociální výchova, etická výchova a poradenství, posílení klíčových kompetencí (čtenářská a finanční gramotnost), otevřený (nízkoprahový) klub Křenka.

Neodmyslitelnou součástí školy je školní poradenské pracoviště (dále ŠPP) s rozšířenou působností, které nabízí služby školních psychologů, výchovného poradce, speciálních pedagogů, sociálních pedagogů a školního metodika prevence. Škola poskytuje on-line poradnu a na svých webových stránkách informuje o aktuálních problémech v oblasti sociálně patologických jevů. Ve škole působí koordinátor komunitního vzdělávání, který se systematicky věnuje realizaci různých aktivit pro děti i dospělé. Pracuje na částečný úvazek i jako asistent pedagoga. Komunitní vzdělávání je podporováno projektovou činností a spolufinancováno z fondů Evropské unie. ZŠ a MŠ Křenová, Brno je členem Ligy komunitních škol (<http://www.zskrenova.cz/>).

ZŠ Pavlovská, Brno

ZŠ Pavlovská je úplná základní škola (1. - 9. roč.). V roce 2012/13 ji navštěvovalo zhruba 370 žáků. Je součástí sítě Otevřených škol. Škola pracuje na několika projektech: *EU peníze pro ZŠ Pavlovská, Překračování hranic, Mýty a legendy, Environmentální výchova*. Filozofií školy je zajištění pozitivního rozvoje osobnosti každého dítěte a realizace komunitního rozměru školy. Tuto vizi odráží i ŠVP.

Na škole aktivně pracuje Školská rada. Škola celoročně spolupracuje s následujícími subjekty: Pedagogická fakulta MU Brno, Městská Policie Brno, Středisko volného času Brno Lužánky apod.

Na škole působí Školní poradenské pracoviště, k dispozici jsou speciální pedagog, výchovný poradce a školní metodik prevence. Není ustanovena pozice koordinátora komunitního vzdělávání, jeho pravomoci vykonává ředitel školy a předseda občanského sdružení Škola jako centrum komunity.

Volnočasové aktivity a podpůrné prostředky pro materiální vybavení školy na základě dohody o spolupráci pomáhá realizovat, jak bylo zmíněno výše, občanské sdružení Škola jako centrum komunity, jehož základním cílem je vytvářet na sídlištní základní škole a v jejím okolí podmínky k lepšímu vyžití dětí a k větší podpoře rozvoje jejich talentu ve všech oblastech. Nabídku volnočasových aktivit poskytují soukromé subjekty např. Starlet – tanec, ZUŠ – hudební a výtvarný kroužek, TATRAN - sportovní aktivity, Kampanela – zpěv apod. (<http://www.zspavlovska.cz/>).

ZŠ a MŠ městys Višňové, okres Znojmo

Základní škola Višňové je úplnou základní školou s prvním i druhým stupněm a kapacitou 307 žáků. Dlouhodobě realizuje projekt komunitní škola jako společenské, vzdělávací a kulturní centrum obce. Aktivně se zapojili do mezinárodního projektu Ověření standardů kvality komunitních škol. Díky zkušenostem s budováním komunitní školy se stala škola Višňové příkladem dobré praxe uváděné na mezinárodní úrovni.

Škola je zapojena do mnoha projektů. V oblasti ekologie jsou to projekty EKOŠKOLA a účast v soutěži *Recyklohraní*, dále projekt *Ovoce do škol*, v němž jsou organizovány aktivity podporující zdravou výživu a zdravý životní styl. Ve školním roce 2012/2013 na škole probíhaly již třetím rokem aktivity projektu *Podpora kvality vzdělávání na ZŠ Višňové*, který byl financovaný ESF a ČR v rámci výzvy EU peníze školám. Nově

schválené projekty pro školní rok 2013/2014 jsou projekt *Zahraniční asistent* - Hostitelská instituce pro zahraničního asistenta v rámci projektu *Comenius*, projekt *Bezpečná škola* (projekt financovaný Jihomoravským krajem). Škola klade velký důraz na vybavení. Nachází se tu specializovaná učebna fyziky, chemie, cizích jazyků, učebna pro výuku informatiky. V rámci postupného modernizace školy byla rozšířena školní počítačová síť do všech učeben školy, zakoupeny dva přenosné počítače, dataprojektory, digitální fotoaparát a DVD přehrávač. Pro zefektivnění výuky zakoupili interaktivní zařízení a byla zřízena tzv. „Oranžová učebna“ (za podpory Nadace ČEZ). Na škole působí žákovský parlament. Komunikaci mezi školou a rodiči zajišťuje Sdružení rodičů, které mimo jiné pořádá i různé sbírky, ze získaných financí pak přispívá pravidelně např. na lyžařský výcvik dětí ZŠ, na dopravu dětem na různé exkurze, divadlo, na plavecký výcvik.

V roce 2014 se škola zapojila do projektu *Community Schools – Live in Skype*, který byl organizován jako oslava Mezinárodního dne komunitních škol, partnerem byla střední škola v Alčevku na Ukrajině. Ředitel školy se svým ukrajinským protějškem diskutoval o komunitních aktivitách a projektech a došlo i na pozvání na letní kemp na Ukrajinu.

Ve škole působí výchovný asistent a školní metodik prevence, rodičům jsou umožněny konzultace se speciálním pedagogem. Na škole působí několik asistentů pedagogů. Pozice koordinátora komunitního vzdělávání není obsazena, aktivity koordinuje ředitel školy.

Škola pořádá nebo se účastní mnoha aktivit v rámci celé komunity, pořádá koncerty, divadelní představení, výstavy, vánoční a velikonoční jarmarky, školní ples apod. K veřejným vystoupením žáků škola využívá i další prostory v městysi, zejména kinosál a halu TJ Višňové.

Co se týká mimoškolních aktivit pro děti, škola nabízí mnoho kroužků ve spolupráci s Domem dětí a mládeže Miroslav. Děti si mohou vybírat z opravdu pestré nabídky a přihlásit se do tanečního, sportovního či florbalového kroužku, nabízen byl jako již tradičně kroužek keramiky, mažorettek, kroužek aerobiku a debrujářů. V rámci celoživotního vzdělávání probíhají vzdělávací kurzy pro dospělé – kurzy anglického jazyka, německého jazyka, kurzu tvorby internetových stránek a jiných počítačových dovedností. Seniorům je určen třetí semestr Virtuální univerzity třetího věku, jehož téma je Etika jako východisko z krize společnosti. Rodičům jsou nabízeny semináře s různou tematikou (<http://www.zsvisnove.eu/>).

ZŠ Hany Benešové a MŠ Bory, KŠ Bory, okres Žďár n. S.

Základní škola je úplnou základní školou s 1. až 9. ročníkem. Vzdělává asi 182 žáků.

Motem školy je: „*Ve spolupráci s rodiči, v příjemné atmosféře, vzdělávat a vychovávat žáka pro život.*“

Škola je členem sítě škol zabývajících se ekologickou výchovou – M.R.K.E.V. Každoročně se zapojuje do mnoha projektů např. *Projekt EU peníze školám* nebo *Comenius*. Aktivně spolupracuje s obcí se Sborem pro občanské záležitosti. V rámci projektu *Dokážu to* absolvovalo vedení školy kurz *Trvalá obnova školy*, někteří učitelé prošli kurzy osobnostní a sociální výchovy.

Ve škole působí výchovná poradkyně a metodik prevence. Škola má zkušenosti se vzděláváním žáků se speciálními potřebami a jejich inkluzí do běžných tříd.

Ve škole byl zahájen provoz komunitní školy, realizované formou občanského sdružení. Škola je zapojena do Národní sítě venkovských komunitních škol se sídlem v Borech, je to samostatná organizace. Je zde ale personální propojení skrze ředitele školy, který je zároveň předsedou sdružení. Dříve zastával společně s některými pedagogy funkci koordinátora komunitních akcí. Nyní působí na škole komunitní koordinátorka. Provoz komunitní školy je striktně oddělen od provozu základní školy. Komunitní škola nabízí aktivity především pro dospělé, kteří se tu setkávají při jazykových, výtvarných, tělovýchovných i tanečních kurzech (<http://www.zsbory.cz/>), (<http://www.bory.cz/>).

ZŠ Lubnice a KŠ Lubnice, okres Znojmo

Základní škola v Lubnici je základní škola s prvním i druhým stupněm. Ve školním roce 2012/2013 ji navštěvovalo 104 žáků v běžných třídách a 8 žáků ve speciálních třídách. Žáci jsou vyučováni podle ŠVP – Tvořivá škola, žáci ze speciálních tříd podle programu Zvláštní škola.

Na škole funguje žákovská samospráva. Škola nabízí žákům široké spektrum odpoledních kurzů a programů: hudební kroužky – hra na kytaru, flétnu, pěvecký, výtvarný kroužek, kroužek šití a vaření. Ze sportovních aktivit např. florbal nebo jógu. Dále pak jazykové programy zaměřené na angličtinu a němčinu.

Ve škole pracuje metodik prevence a výchovný poradce. Spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou Znojmo, která navrhuje opatření pro integraci žáků se

zdravotním postižením do běžné ZŠ, zjišťuje připravenost dětí na povinnou školní docházku apod. (<http://zslubnice.cz/>).

V Lubnici bylo založeno občanské sdružení Komunitní škola Lubnice, která se zařadila do Národní sítě venkovských komunitních škol a naplňuje cíle, jež si tato organizace vytyčila. Klíčové je působení koordinátora komunitního vzdělávání. Škola je k dispozici pro celou komunitu a slouží lidem v odpoledních hodinách. Mezi nejvýznamnější aktivity patří v rámci celoživotního vzdělávání organizování kurzů a seminářů, které probíhají pod vedením pedagogů školy nebo přednášejících z řad odborníků. Atraktivní je především cena, která je pod úrovní komerčních subjektů. Při sestavování nabídky vychází koordinátor z dotazníků a rozhovorů s lidmi. Kalkulace kurzů jsou prováděny tak, aby pokryly plat lektora a koordinátora. Finanční prostředky komunitní škola získává prostřednictvím grantů nebo od sponzorů. Jejich získávání je také v kompetenci koordinátora (<http://komunitniskolalubnice.webnode.cz/>).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM - METODOLOGIE

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo získat přehled o současné úrovni komunitního vzdělávání na základní škole s prvním stupněm v místě mého bydliště. Pokusila jsem se zjistit, jaké prvky komunitního přístupu ke vzdělávání se na škole objevují, jaké jsou nové možnosti a příležitosti, které tento způsob vzdělávání nabízí, i jaká jsou úskalí a problémy spojené s rozšiřováním aktivit mimo vyučování a zapojováním lidí mimo školu.

5.1 Výzkumný vzorek a postup

Praktickou část jsem prováděla na malé venkovské základní škole s 1. stupněm výuky s celkovým počtem 78 žáků, jejíž součástí je i mateřská škola s kapacitou 73 dětí. Na svých webových stránkách se prezentují jako otevřená škola: „*Škola jako místo setkávání a vzdělávání všech lidí z komunity, je otevřená dobrým vlivům velkoměsta, a současně využívá tradice a zvyky vesnice a rodinné atmosféry školy. V rámci komunitního plánování se život a výchovně vzdělávací aktivity v obci provázejí. Nenásilně vznikne tzv. pavučina mezi těmi, kteří budou chtít spolupracovat a jednotlivé akce organizovat. V tuto chvíli jsme na začátku a u zrodu plánování stojí, tak jak se to očekává, škola. Pedagogové školy již nyní organizují spoustu akcí a projektů pro žáky, ale i rodiče a celou veřejnost. Akce jsou pro všechny – pro celou komunitu. Smyslem komunitního plánu je v první řadě vytvoření skupiny lidí, kteří budou spolupracovat a společně vymýšlet a realizovat projekty a akce nejen pro žáky školy, ale i pro všechny další zájemce napříč všemi věkovými skupinami. Prostory školy se tak doslova otevřou všem a budova bude sloužit výchovně vzdělávacímu procesu dle potřeby. Původní velké úsilí do rozjetí všech aktivit a přesvědčování veřejnosti, že tato akce má smysl, bude později jistě odměněno funkční strukturou, na kterou se budou samovolně nabalovat další akce v různých oblastech.*“ (<http://www.zsostopovice.cz/>). Škola vyučuje systematicky podle schváleného školního vzdělávacího programu *Škola pro život – tvořivá škola pro radost*. Nedílnou součástí výuky jsou praktické aktivity, které vedou ke všeobecnému rozvoji žáků s důrazem na vnímání přírody a její ochranu.

Pro realizaci výzkumu jsem o rozhovor požádala osoby, které mají vazbu na školu nebo jsou členy obecního úřadu jako zřizovatele školy. Záměrně jsem neuváděla jejich jména, pro rozlišení jsem je označila písmeny abecedy: ředitel školy - A, paní učitelka a současně maminka dvou dětí, které tuto školu navštěvují - B, starosta obce, zároveň rodič dětí, které navštěvují ZŠ i MŠ - C, kulturní referentka obce a bývalá učitelka a maminka dítěte, které tuto školu navštěvuje - D, a aktivní maminka několika dětí, které nyní navštěvují ZŠ i MŠ

– E, člen zastupitelstva obce a člen redakční rady místního časopisu - F. Rozhovory proběhly na přelomu let 2013-2014. Všichni z účastníků rozhovorů mají nebo měli, jak jsem později zjistila, děti umístěné ve vybrané základní škole, a tak jsem mohla pro všechny využít stejné otázky. Několik dní před samotným rozhovorem jsem poslala informantům seznam témat, o kterých s nimi budu hovořit a objasnila jim terminologii. Přesné znění otázek jsem kvůli autenticitě nepředložila. Informanti souhlasili s tím, abych si rozhovory zvukově zaznamenala a přepis použila jako přílohu své práce.

5.2 Výzkumná metoda

V teoretické části své práce jsem zvolila metodu obsahové analýzy. Informace jsem čerpala z odborné literatury a internetu. Vzhledem k povaze výzkumu jsem zvolila v praktické části kvalitativní metodu technikou polostandardizovaných rozhovorů. Tento typ rozhovoru umožňuje účastníkům odpovídat na předem připravené otázky volnějším způsobem, poskytuje také hlubší náhled do vlastních postojů a zkušeností, zaměřuje se na zkoumání daného problému v celém jeho možném záběru a ve všech možných dimenzích. Při zpracování výsledků jsem využila i školní dokumenty a webové stránky konkrétní základní školy.

5.3 Výzkumné otázky

Komunitní vzdělávání je souborem činností a postupů, který dává lidem a organizacím z dané komunity (jednotlivci, místní organizace a spolky, podnikatelé apod.) prostor, aby se stali partnery při řešení potřeb této komunity a napomáhali jejímu rozvoji. Při sestavování výzkumných otázek jsem vycházela z devíti standardů kvality komunitních škol, které by mohly být v současné době měřítkem „komunitnosti“ školy. Na tyto jsem pak v experimentální části hledala odpověď.

Výzkumné otázky:

1. **Jakým způsobem škola komunikuje s rodiči?**
2. **Jaký je postoj školy k integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, popř. z jiného etnika?**
3. **S jakými institucemi a organizacemi škola spolupracuje?**
4. **Probíhají na škole mimoškolní aktivity pro děti a dospělé?**

6 VÝZKUM – VÝSLEDKY A SHRNUÍ

V rámci praktické části této bakalářské práce jsem zjišťovala, jak vybraná základní škola naplňuje svá tvrzení, že je školou otevřenou a komunitní. Jako podklad a zdroj pro sestavení výzkumných otázek, na které jsem hledala odpověď, jsem vybrala Standardy kvality komunitních škol.

Kvalitativní výzkum jsem provedla na konci roku 2013 a začátkem roku 2014. Každému z informantů jsem poslala témata, kterých se náš rozhovor bude týkat. Přesné znění otázek k rozhovorům je uvedeno v příloze č. 1 této práce. I přestože většina otázek mohla být použita pro všechny informanty, během rozhovoru bylo často pro získání dalších informací dobré odbočit od tématu. Proto otázky v samotných osobních rozhovorech nejsou naprosto totožné s pracovními. Je to vždy ale pro dobro věci. Nahrané rozhovory jsem přepsala, přepis je možné najít v plném znění jako přílohy č. 2-7 bakalářské práce. Informace, názory a postoje, které jsem z rozhovorů získala, jsem rozdělila do čtyř kategorií:

- **Komunikace školy s rodiči**
- **Integrace a inkluze**
- **Partnerství s organizacemi**
- **Mimoškolní aktivity a celoživotní vzdělávání**

Každá z těchto kategorií souvisí vždy s jednou výzkumnou otázkou a dává na ni odpověď.

6.1 Komunikace školy s rodiči

Komunikace s rodiči ze strany školy je na velmi dobré úrovni. Informant D srovnává informovanost za minulé paní ředitelky a současného pana ředitele: „*V informovanosti je to veliký posun. Dříve se informace dozvídali rodiče pouze zápisem do deníčku, často se rodiče ani nedozvěděli, že se něco děje.*“ Toto potvrzuje i informant F: „*Díky technologiím dnešní doby je ten přístup vstřícný.*“ Nyní škola využívá několik způsobů, jak dostat informace k rodičům. „*...deníčky, kde každé dítě dostává přehled s akcemi na měsíc, aby rodič věděl dopředu, že je čeká něco mimořádného, ať už to jsou akce školy, nebo jiných institucí, což je takový souhrn – plakát,*“ říká informant A. Tento měsíční plán všech větších akcí je vyvěšen na nástěnce školy, je možné ho najít i na webových stránkách školy. Rodiče jsou na mnohé akce zváni: „*Označení v měsíčním plánu značkou komunitní akce*“. Velmi přínosným vidí informanti průběh třídních schůzek. Informant E je popisuje

takto: *“Nejsou to klasické hovorové hodiny, dělají je formou trojlístku - učitel, rodič, žák. Mají předtištěný papír, kde se žák může vyjádřit, co se mu daří nebo naopak, co mu nejde. K tomu se vyjádří rodič i učitel. Pak si všichni sednou, mají na to vyhrazený čas a baví se společně. To se mi líbí, že je u toho i to dítě, že to není o nás bez nás“*. Aktuální informace jsou řešeny formou SMS zpráv: *„Využíváme posílání informací mailem, kdy se učitel připojí na rozhraní na internetu – to je super...může poslat SMSku celé třídě, např. když se vracíme z výletu, dáváme rodičům vědět upřesněný čas příjezdu,“* chválí tento způsob informant A stejně jako informant E: *“Mně nejvíc vyhovují SMSky. Klidně i o víkendů přijde připomenutí, abychom na něco nezapomněli.“* Z rozhovorů vyplývá, že komunikace je velmi živá. Informant A ale vyjadřuje i druhý pohled na věc: *“Informovanost je, ale ve finále vede k tomu, že je člověk přeinformovaný, zahlcený, a pak už ho to spíše odrazuje a mnohdy naopak popuzuje. Tím jsme si taky prošli, že rodiče řekli dost...“* To potvrzuje i informant B: *„Před 1-2 lety byla komunikace mnohem intenzivnější....a zpětná vazba od rodičů byla, že nechtějí až tak vědět dopodrobna, co se děje“*. I v tomto ohledu vyšla škola rodičům vstříc a informovanost omezila. Ovšem s ohledem na věk svých žáků. Komunikace v prvním ročníku je častější, u starších ročníků si systém s rodiči nastavuje třídní učitel. *„U těch starších zkusíme i komunikaci z očí do očí, jestli je žák schopen předat informaci od učitele... nejsou to informace zásadní, ale jestli jen dokáže doma říct, co se dělo ve škole,“* říká informant B. Škola neprovozuje na svých webových stránkách diskuzní fórum a neuvažuje o přihlášení se na Facebook. *„Žádné diskuzní fórum nemáme, možná k tomu časem přejdeme, to se řeší v rámci PR. Člověk se neustále rozkoukává. Ti co tomu rozumí, tak vykládají o Facebooku, který já třeba nemám a ani nechci, a o diskuzních fórech a tlačí nás do elektronické komunikace. Zatím je to tak, že rodiče mají e-mailový kontakt na pedagogy svých dětí a mohou s nimi komunikovat podle potřeby. Taky mají jejich osobní telefonní čísla,“* uzavírá informant A.

Rodiče spolupracují se školou i přes Školskou radu, subjekt, který je složen ze zástupců obce, rodičů a učitelů. Ten má ze zákona povinnost projednávat výroční zprávy školy, školský vzdělávací program apod. Na škole nefunguje Klub rodičů, jako na některých jiných, především větších městských školách.

Z výpovědí informantů vyplývá, že komunikace rodičů a školy je na velmi dobré úrovni a výrazně se zlepšila ve srovnání s obdobím za předchozího vedení školy. Byla sice před pár lety ze strany školy ještě živější a četnější, ale to se jevílo většině rodičů

jako přehnané, a proto škola postupně dospěla k rozumnému kompromisu. Nyní probíhá v přiměřené a dostačující míře. Škola využívá těchto informačních kanálů pro sdělování informací o škole a jejich aktivitách rodičům, případně širší veřejnosti:

- Deníček žáka
- Webové stránky
- Informační nástěnka školy
- Místní zpravodaj
- Třídní schůzky formou trojlístku – rodič, učitel, žák
- E-maily zasílané rodičům
- SMS zasílané rodičům

Do budoucna by stálo za zvážení vytvoření profilu na sociálních sítích (např. Facebook). Přestože většina dotazovaných osobní profil na sociálních sítích nemá, je to přece jenom velice populární a hojně využívaný fenomén (týká se především starších žáků).

6.2 Integrace a inkluze

Všichni informanti potvrzují kladný postoj školy k začleňování dětí z jiných etnik, dětí s handicapem, s poruchami učení apod. „*Po rekonstrukci školy je tam i výtah, mám dojem, že tohle je na vysoké úrovni a je to integrální součástí školy, je to vlastně samozřejmá a automatická věc,*“ říká informant C. Informant F hovoří: „*o dítěti z jiného etnika, byl ve školce, byl to chlapec - míšenec. Chodil také do házené, kterou vedu. Nepozoroval jsem, že by byl vyčleněn.*“ „*Máme zkušenost s výukou dětí na základě individuálního vzdělávacího plánu,*“ říká informant B: „*učíme děti se speciálními vzdělávacími potřebami i děti s poruchami chování...a díky menšímu počtu žáků ve třídách je ta výuka více individuální.*“ Do školy byla přijata i dívka ze sociálně slabé rodiny, kdy škola pomohla najít řešení, jak říká informant A: „*Zrovna teď tu byla maminka jedné sociálně znevýhodněné dívky, nemají na zaplacení školních pomůcek. Když jsem to zjistil, volal jsem na sociálku, matka dostala manuál, co má udělat, kam má jít, dostala telefon na poradce.*“ Školu navštěvoval i sluchově postižený chlapec, který si vede velice dobře i v nové škole, kam přestoupil na druhý stupeň. Paní učitelka dostala zpětnou vazbu od rodičů: „*Maminka měla strach, že mu nadržujeme a teď se přesvědčila, že jsme mu ve známkách nenadržovali. Teď už má chlapec svého asistenta.*“ Pokud je na základě speciálně-

pedagogického nebo psychologického vyšetření vydáno doporučení navštěvovat školní zařízení běžného typu, pak příslušný orgán kraje nebo okresní úřad poskytne škole finanční prostředky na příplatek na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou žáka a zabezpečení jeho vzdělávacích potřeb. Příplatek je určen na speciální pomůcky a mzdy pedagogických pracovníků - asistentů pedagoga. K tomu dodává informant A: „*Ted' se nám stalo, že potřebujeme jednoho navíc, tak ho platím z našich peněz, mluvím o práci asistenta pedagoga, není to osobní asistent. V popisu práce je k dispozici učitel. V tu chvíli učitel uleví, plus ho škola může zapojit do dalších činností. Jsme za něj rádi.*“ Pokud se stane, že se do školy dostane žák s určitými poruchami chování, je dobré situaci řešit neprodleně. Informant E to ukazuje na případě kdy: „*...syn má spolužáka, který měl problémy už ve školce... myslím si, že pan ředitel mohl reagovat dříve. Nakonec se to pohlo a chlapec má nyní asistenta. Škoda, že to nebylo připraveno už od září, protože to děckám pokazilo vstup do 1. třídy.*“ Začleňování dětí je vždy spojeno s řadou otázek, zda je pro dítě vhodná individuální, skupinová integrace nebo pro jeho další rozvoj bude lepší navštěvovat školu samostatně určenou pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (např. u zrakově postižených, dětí s autismem apod.). Někdy inkluze není pro dítě vhodná ani žádoucí.

Škola pomáhá rodičům v případě poruch učení, různých dysfunkcí a vad řeči, jak dokládá informant E: „*Paní učitelka nám doporučila navštívit PPP (pedagogicko-psychologickou poradna), protože má syn problémy s psaním. Dala nám kontakt a vyplnila s námi formuláře.*“ Škola poradenské služby přímo nenabízí, ale vždy je připravena pomoci rodičům se zorientovat v daném problému. Má k dispozici externího školního psychologa, který školu pravidelně navštěvuje a řeší aktuální problémy ve třídách i individuálně, pokud vyvstanou. V případě, že není žádný konkrétní případ k řešení, zaměřuje se na preventivní programy, ve kterých se zabývá především vztahy, rozhodováním, sebehodnocením. Informant A doplňuje: „*Psycholog sepíše zprávu a dá doporučení, popř. sjedná schůzku s rodičem. My to pak zaplatíme, je to služba rodičům.*“

Škola má vlastní zkušenosti se vzděláváním žáků s diagnostikou speciální poruchy učení SPU. V souvislosti s touto problematikou škola spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou v Brně. Školský vzdělávací program uveřejněný na webových stránkách školy věnuje několik stran vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: „*Jsou to žáci se zdravotním znevýhodněním, žáci se zdravotním postižením a*

žáci se sociálním znevýhodněním. Při práci s těmito žáky je nutná spolupráce školy, žáka, jeho rodičů a školského poradenského zařízení, seznámení všech pedagogů s výsledky vyšetření ve školském poradenském zařízení. Za nutné také považujeme stálé zkvalitňování odbornosti pedagogických pracovníků.“

V oblasti integrace a inkluze byli všichni účastníci rozhovorů jednotní. Podle jejich výpovědí škola souhlasí s integrací a inkluzí handicapovaných žáků, žáků z jiných etnik a podporuje ji, pokud je to v zájmu dítěte.

6.3 Partnerství s organizacemi

„Řekla bych, že v obci není organizace, se kterou nespolupracujeme,“ říká informant B. Hlavním partnerem, se kterým škola spolupracuje a podílí se společně na všech větších komunitních akcích, je zřizovatel školy - obecní úřad. Podle informanta C: *„...funguje podpora zastupitelstva škoie, myslím, že ta podpora ze strany obce je nadstandartní.“* Příkladem této spolupráce jsou jarní Den Země a Ostopovická cyklojízda, kde se zapojuje i Policie ČR a Hasičský záchranný sbor JMK. *„Tehdy tu byly i postižené děti z Kociánky, se kterými spolupracuje Policie,“* dodává informant E. Dále jsou to jarmarky, které pořádá obec vždy na jaře a před Vánocei.

Dalším příkladem zapojení školy do akcí připravovaných zřizovatelem je příprava kulturního programu k Vítání občánků. Informant D uvádí: *„Když připravujeme vítání občánků, tak škola připravuje program. Když je nějaká vánoční nebo obecní akce např. hody, škola připravuje program... My se snažíme, když plánujeme akce, aby se škola mohla na těchto akcích prezentovat a aby to bylo škole něčím prospěšné. Např. když obec pořádá Jarmark, tak děti si vyrobí dárečky, které tam prodají, a škola si výdělek nechá.“*

Děti chodí do místní knihovny, která patří zřizovateli. Informant A říká: *„Když je Den knihy, chodí jednotlivé třídy se svými učiteli do knihovny. Ted' jsme se zapojili do projektu Celé Česko čte dětem.“* Tento projekt se zaměřuje na podporu čtenářské gramotnosti dětí a na propagaci hodnotné literatury. V rámci školy družiny nyní čtou dětem denně.

Na mnoha akcích, které pořádá buď obec, nebo škola, vystupuje folklórní soubor Háječek, který byl obnoven na popud učitelek školy před zhruba pěti lety. Navazuje na tradice folklórního souboru Hájek, působícího v obci před dvaceti lety. Hlavní náplní souboru bylo poznávání a prezentování tradičních krojů, písní, říkadel, her a tanců brněnského regionu.

Další z místních organizací, která spolupracuje se školou, je Sokol, který škole pronajímá tělocvičnu a hřiště (ty nejsou v areálu školy). „*Máme hezkou spolupráci s důchodci,*“ uvádí další příklad informant B: „*líbí se mi setkávání přes jednu generaci, když s námi třeba jedou na školní výlet, i babičky dětí, které sem už nechodí.*“ To potvrzuje i informant A: „*Každý měsíc chodí schůzovat do naší jídelny, a když máme brigádu, tak naběhnou babičky a pomáhají nám tam za to, že tu (ve škole) mohou být.*“ Z ostatních místních spolků a organizací mohou jmenovat Mateřské centrum, které bylo po výstavbě nové budovy školy přestěhované do budovy původní školy, Český spolek chovatelů, společnost Nad Šelší, o. s. Škola spolupracuje též s okolními městskými školami, kam odcházejí žáci po ukončení 5. ročníku, ať je to spolupráce na zkoordinování ŠVP, zajištění kurzů plavání, nebo organizace vzájemných sportovních klání a turnajů.

Škola ale nespolupracuje jen s organizacemi z obce a blízkého okolí. Kromě Policie ČR a Hasičského sboru JMK, mohu zmínit spolupráci s ekologickou organizací Lipka – dům ekologické výchovy. Informant C potvrzuje: „*...kde prezentují fungování školy. Právě včera měla paní učitelka vystoupení na konferenci KONEV (Konference k environmentální výchově), pořádanou právě Lipkou.*“ V rámci volnočasových aktivit mohu uvést spolupráci s Centrem volného času Lužánky, volnočasovým centrem Tydlidům, Základní uměleckou školou Střelice, která nabízí kroužky taneční a hudební.

Základní škola byla vybrána Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně jako škola poskytující možnost náslechu budoucím pedagogům. „*Příští týden přijde 15 prváků s docentem na náslechy. Budou se moci podívat do všech tříd, budou znát téma hodiny a vyberou si podle toho, co chtějí vidět,*“ podotýká informant A. Studenti se mohou v době své praxe seznámit s novými výukovými metodami, které škola zavádí do praxe: „*Zcela upřímně mohu říci, že právě tato praxe pro mě byla nejpřínosnější. Poprvé jsem viděla moderní přístup k výuce využívající didaktických her, činnostního učení a netradiční výuku čtení SFUMATO. V učitelské praxi se často objevuje názor, že nejlepší je osvědčený a léty prověřený postup předávání hotových znalostí, ale zde jsem viděla, že odvaha ke zkoušení nových věcí dokáže téměř nemožné. Do této školy se totiž každý dne těší nejen učitelé, ale i děti,*“ chválí studentka pedagogické fakulty na webových stránkách školy.

Škola o své činnosti a akcích, které pořádá, informuje pravidelně v Ostopovickém zpravodaji vždy na několika stranách. Můžeme tu najít články o nových projektech, metodách výuky, ale i postřehy, obrázky, komiksy a křížovky, kterými přispívají do zpravodaje samotní žáci. Informant B k tomu říká: „*Myslím si, že se ve škole děje tolik*

zajímavých věcí a z těch dětí vychází tolik zajímavých vět a myšlenek, že by byla škoda se s tím nepochlubit širší veřejnosti, takže máme pravidelně 2-3 strany. A děti se těší, že budou ve zpravodaji a je to i cesta, jak zpravodaj dostat do rukou dětem. Dřív se na zpravodaj dívali, jako nějakou věc, která se doma povaluje a čte si jen mamka nebo taťka a teď se k tomu vrhnou a čtou si tam svoje články a hledají se na fotkách.“

Na webových stránkách školy je možné najít všechny partnery, kterých je opravdu velká řada. Bylo by dobré zmínit Arcidiecézní charitu Olomouc, která je organizátorem Adopcí na dálku a děti z místní školy si vzaly za své podporu dívky z Haiti.

Partnery školy jsou také organizace v rámci probíhajících a nové získaných grantů. Nezisková organizace NaZemi nabídla účast na pilotáži nové výukové metody Global Storylines - výuka příběhem. Pokračuje projekt Ostopovicemi na zelenou v rámci grantu Nadace Partnerství, na kterém se podíleli i samotní žáci a „Škola ve spolupráci s dopravním expertem vytipovala ty nejproblematičtější dopravní místa z hlediska pěších, výsledkem je křižovatka, která se nyní upravuje. Podívala se na tuto problematiku očima školáků. Děti jsou v tom provozu nejohroženější a nekoukají se z výšky 170 ale 110 cm a tím pádem to, co není problém pro dospělé, pro ty děti může být problém – třeba zaparkované auto, větší odpadkový koš,“ popisuje projekt informant C. Dále byl schválen grant ministerstva životního prostředí „Přírodní učebna jako místo výchovy a vzdělávání“. Škola se zapojila do projektu garantovaného MŠMT ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Brno, jejímž výstupem bude navržení změn RVP pro všechny ZŠ, projekt nese název „Pokusné ověřování Pohyb a výchova“. V rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost OPVK probíhá projekt ve spolupráci se Střediskem služeb školám SSS Brno, jehož cílem je profesní rozvoj využitím digitální fotografie při výuce přírodovědných a technických oborů, a projekt zaměřený na zkvalitnění výuky anglického jazyka a jeho zavedení do výuky 1. ročníku.

Informace získané z výpovědí informantů a z dokumentů školy potvrzují, že škola dokáže ve velké míře oslovovat a motivovat místní organizace, občanská sdružení, živnostníky a další subjekty ke spolupráci a k poskytování pomoci při zajišťování služeb ve prospěch školy či komunity. Je velice aktivní ve vypisování žádostí o granty. Granty přináší škole nejen další finance, ale dává škole možnost pracovat na mnoha výše zmíněných projektech. Žáci se pod vedením svých pedagogů aktivně účastní společenského dění v obci.

6.4 Mimoškolní aktivity

Mimoškolní aktivity v obci probíhají a organizují je různé subjekty. Škola samotná nabízí několik kroužků pro děti. „Škola nabízí 4 kroužky, z toho tři jsou vedeny pedagogy školy,“ říká informant B. Je tu keramika, sportovní kroužek, nepovinný předmět náboženství a taneční soubor Háječek. Vedle nové školy se nachází stará škola - dnešní Mateřské centrum, které zastřešuje škola, a v jehož prostorách se konají další mimoškolní aktivity pro ty nejmenší děti: Děláníčko a Cvičení pro maminky s dětmi, které vedou samy maminky. Prostory centra jsou využívány pro bojový sport kung-fu. Již několik let funguje spolupráce se ZUŠ Střelice, která v dnešním Mateřském centru vyučuje taneční obor a z hudebního oboru hru na klavír a housle. Dalším subjektem, který poskytuje mimoškolní aktivity v obci je Sokol. Jsou to především sportovní aktivity – stolní tenis a házená. K tomu říká informant F: „Na sokolovně funguje házená a stolní tenis, to je věc lidí, kteří dělají kolem Sokola. ...děti je málo a dochází ke zlomu, kdy děti cítí nabídku něčeho nového nebo je zláká určité pohodlí, nemají odpovědnost vůči ostatním a kašlou na to. Ale to je asi osud všech ostatních sportů. ...mrzí mě to, kdyby odešli za něčím jiným, lepším sportem, ale většinou je zláká pohodlí, a to i rodičů, kteří je nemusí nikam vodit a nechají je sedět u počítače.“

Z rozhovorů je zřejmé, že nabídka kroužků pro děti v obci, ať už je organizuje škola nebo někdo jiný, je vzhledem k velikosti a umístění obce (v těsné blízkosti velkého města) poměrně veliká. Také sportovních aktivit pro dospělé je dostatek. V prostorách Sokolovny probíhají večerní rehabilitační cvičení pilates pro ženy, v Mateřském centru večerní cvičení pro ženy na balóněch. V obci funguje rukodělná dílna Dobromysl, kdy se v nepravidelných časech zhruba jednou měsíčně setkávají všichni, kteří si chtějí zpříjemnit svůj čas tvorbou, zapojit svou kreativitu a vytvořit si pod vedením zaměstnankyň z obecního úřadu nějakou drobnost. Aktivní jsou senioři, schůzky Klubu seniorů probíhají v prostorách školy, za tuto službu pak senioři pomáhají při komunitních akcích a brigádách kolem školy.

V obci bohužel chybí vzdělávací aktivity pro dospělé. „Pro dospělé nedělá škola nic. Byla tu rok angličtina a letos už se nedali dohromady. ...kdysi tu bývaly kurzy počítačů a němčina a nějak to vyšumělo do ztracena. Sama za sebe můžu říct, že bych na to neměla kapacitu. Kdyby přišel někdo, že tu chce něco uspořádat, tak tomu je škola otevřená. Ale na organizaci něčeho takového školou není kapacita, protože veškeré naše snahy se ubírají ke vzdělání,“ říká informant B. S tím souhlasí tvrzení informanta A: „Zatím škola kroužky

nenabízí, na to není kapacita. To by právě chtělo toho koordinátora, který by tohle řešil. Bylo by to hezké. Ať se tím klidně žíví.“ Z rozhovorů vyplývá, že vzhledem k malému počtu pedagogů na škole, není v jejich silách organizovat volný čas dospělým. Proto, pokud by chtěla škola tyto aktivity v rámci rozvoje komunitního přístupu nabízet, bylo by žádoucí zřízení funkce koordinátora komunitního vzdělávání. Dosud funkci koordinátora veškerých akcí pořádaných školou popř. zřizovatelem, kde má škola účast, plní ředitel školy spolu s aktivními pedagogy. Před několika lety škola pracovala na projektu, ve kterém byly finance přímo určené pro koordinátora, tuto funkci zastávala paní učitelka. Jak říká: *„Koordinátor – to vzniklo tak, že ještě než jsem nastoupila do školy, pracovala jsem v Mateřském centru, a jak jsem komunikovala na úrovni Mateřského centra, tak jsem to jen přinesla do školy. Když jsme dostali grant na projekt Moderním hodnocením k lepší kvalitě výuky, tak tam byly peníze přímo vymezené na koordinátorství komunitních akcí. Dnes už to zase děláme v rámci platu a ze svého nadšení. Je to zaběhnuté. V poslední době se bohužel počet pomocníků z řad rodičů snížil. Pobavit se jich přijde hodně, ale pomoci už mívá. Je to demotivující.“* To potvrzuje informant A: *„K případnému financování koordinátora – měli jsme projekt OPVK tak dva roky zpátky, kde měla p. učitelka funkci koordinátora komunitních akcí, byla placena z projektu, aby komunikovala s partnery, oslovovala další partnery a připravovala akce. Zabralo to strašně moc času. Stíhali jsme to, ale ono to všechno stíhat nejde. Teď placenou funkci nemáme, je to hlavně na mně, já to zastřešuji a věnuje se tomu hlavně paní učitelka. Bylo by dobré, kdyby někdo takový byl, kdo by zaštiloval provoz, kdo by dohlídnul na pronájmy, aby se to nepřekrývalo.“* Jak vyplývá z rozhovorů, v případě dalšího zapojení školy do mimoškolních aktivit dospělých, by tato práce nebyla v silách pedagogů. Tento fakt se shoduje s názory dalších odborníků z praxe: *„Zkušenosti ukazují, že není možné nechat organizaci takto velkého objemu aktivit na vedení školy. V některých regionech, kde radnice pochopila skutečnou výhodu tohoto modelu, hradí náklady na mzdu koordinátora.“* (Neumajer, 2002, s. 7). Právě finance na mzdu koordinátora jsou největší překážkou zřízení této pozice, není jasné, zda by ji měla hradit škola nebo zřizovatel. Podle informanta C tyto aktivity musí přijít od lidí: *„Pokud je to organizované svrchu, tak pak to možná nepřitáhne lidi, nereflektuje to, co lidi opravdu chtějí. Může se to míjet se zájmem a očekáváním lidí. Nejlepší jsou ty aktivity, které jsou organizované zespodu.“* Současně nastiňuje možné řešení situace: *„Vím, že škola teď bude řešit, jak otevřít zahradu školy pro veřejnost. Podařilo se získat grant Regionálního operačního programu na dokončení střešní zahrady a herních prvků*

v zahradě školky. Součástí toho projektu je zpřístupnění zahrady pro veřejnost v odpoledních hodinách a to bude vyžadovat funkci někoho, kdo dohlédne na to, aby se ta zahrada otevřela a zavřela v čase, kdy má, a nedocházelo tam k nějakému ničení apod. To si myslím, že se trošku kryje s tím, že se zase rozšíří nabídka služeb, které škola nabízí“.

V tom případě je škola novým aktivitám otevřená a vítá je. Nápadů se nabízí spousta, informant E se k tomu vyjádřil takto: *„Když jsem byla ve Školské radě, tak jsme si říkali, že by nebylo špatné třeba jednou za měsíc udělat filmový klub. Nebo udělat fotografický kroužek – starosta je fotograf. Nápady byly, ale převrstvily je jiné věci....dvakrát jsme zorganizovali kurz vaření a ten byl docela navštěvovaný, to bylo fajn.“* Otázkou je, zda by si lidé našli čas a chtěli se zapojit. *„Občas se podaří nějaká beseda, to jsou věci, které by mohly probíhat častěji, ale je otázka, jestli by lidi přišli. A to je zase tím, že jsme příměstská vesnička, kde lidé za kulturou jezdí do Brna,“* uzavírá informant C.

Mimoškolními aktivitami můžeme nazvat i jednorázové dobrovolné akce např. při jarním úklidu, práce na školní zahradě apod. Škola se snaží vychovávat v dětech odpovědnost za prostředí, ve kterém žijí, pěstovat v nich estetické citění, a proto se snaží motivovat je k dobrovolnické práci. K tomu podotýká respondent A: *„Paradoxem je, že za těch 4,5 let chodí čím dál méně lidí, hlavně na ty akce, kde se něco tvoří. Když jsou to akce, kde je připravený program, jako je třeba Den Země nebo Jarmark, tam chodí, ale když se připravuje nebo uklízí, když je potřeba zapojení, tak to moc nefunguje...zatím jsme nenašli lék.“* O malém zájmu lidí mluví většina informantů: *„Těchto aktivit je plno ve městě a přijít s něčím novým, těžko se na to zvyká. To nedokážu říct. Mám spíš skeptický pohled.... Z mého pohledu mají pocit potřeby odpočinku a dávají přednost pasivnímu odpočinku. Mnozí rodiče odjíždí ráno do města a vrací se večer, pak asi není moc prostor pro nějaké další aktivity.“*

Pokud by škola našla způsob, jak posílit komunitní rozměr v této oblasti, v takovém případě by bylo vhodné uspořádat anketu nebo dotazník, který by ukázal, o co by lidé měli zájem. To potvrzují slova informanta D: *„Před sedmi lety jsme dělali dotazník, to dělala obec - kulturní komise, co by mohlo ve škole fungovat, co bychom mohli nabídnout. To už bylo za tohoto pana ředitele. Na základě toho se řešily ty počítačové kurzy, o to byl největší zájem. Ale vůbec nevím, proč to nefunguje a jestli by o to zájem ještě byl. Možná by tu mohly být i jazykové kurzy, spousta rodičů chodí do jazykových kurzů. Myslím, že kdyby tu byl člověk nebo skupina lidí, kteří by chtěli komunitní rozměr pozvednout, tak nějaká*

anketa by byla určitě potřebná. Nabízet kurzy a čekat, kolik lidí by mělo, nemělo zájem, to ne.“ Názory ostatních účastníků rozhovorů jsou na způsob zjišťování požadavků lidí obdobné. Co se týká zájmu lidí, jsou účastníci rozhovorů spíše skeptičtí.

I přes závěry, které vyplývají z rozhovorů získaných na konci loňského roku, kdy zástupci školy neviděli možnost poskytovat semináře dospělým jako reálnou, nově od začátku roku 2014 škola začala této oblasti organizovat odpolední workshopy pro odbornou veřejnost, rodiče a ostatní zájemce v rámci cyklu „O škole po škole“. Cílem těchto seminářů je seznámit veřejnost se vzdělávacími projekty probíhajícími na škole a s novými metodami, které škola zavádí do praxe. Přednášet budou nejenom pedagogové školy, ale i hosté z jiných institucí např. Pedagogické fakulty MU nebo Domu ekologické výchovy – Lipka.

Z provedeného šetření vyplývá, že mimoškolní a volnočasové aktivity pro děti jsou nabízeny, ať už školou nebo jinými subjekty, ve velké míře. Co se týká aktivit pro dospělé, zde je dostačující pouze sportovní vyžití. Vzdělávací aktivity pro dospělé, které škola v omezené míře dříve nabízela, postupně zanikly kvůli malému zájmu ze strany veřejnosti. Nově začali pedagogové školy pořádat semináře a workshopy pro veřejnost týkající se práce školy, nových metod vzdělávání. Pokud by škola chtěla rozvíjet komunitní rozměr v oblasti celoživotního vzdělávání, bylo by potřebné sladit nabídku s poptávkou dotazníkem nebo anketou (nejlépe on-line) podpořenou letákovou kampaní. V případě zájmu veřejnosti by podle názorů informantů bylo potřeba získat do týmu člověka, který by se těmito aktivitám věnoval. Z rozhovorů vyplývá, že v blízké budoucnosti by mělo dojít v rámci grantu k přijetí nového člověka, který by měl mít na starosti odpolední zpřístupnění zahrady. Možná tady se nabízí možnost jeho zapojení do organizování aktivit, o které by byl zájem. Nutno zdůraznit, že škola je vstřícná a otevřená všem dobrovolníkům, kterým je ochotná poskytnout prostory a vybavení, pokud by měli zájem lektorovat kurzy pro své spoluobčany.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala komunitním vzděláváním na základní škole. Ačkoliv komunitní vzdělávání ve světě má téměř sto letou tradici, je tento přístup ke vzdělávání v České republice poměrně nový.

Bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě části. V první části byl představen koncept komunitního vzdělávání a definovány důležité pojmy. Na základě informací získaných z odborné literatury a internetových zdrojů jsem popsala vznik a vývoj komunitního vzdělávání v USA, v několika evropských zemích a v Rusku. Jednu celou kapitolu jsem věnovala mezinárodnímu projektu Ověření standardů kvality komunitních škol, kde jsem stručně shrnula jednotlivé standardy kvality, posuzující úroveň komunitních škol a míru jejich zapojení do veřejného života dané lokality. V poslední kapitole teoretické části jsem stručně shrnula změny v oblasti školství, které nastaly v oblasti vzdělávání v České republice po roce 1989, a uvedla několik příkladů českých škol, které naplňují myšlenky komunitního vzdělávání.

V praktické části bakalářské práce bylo mým cílem získat přehled o současné úrovni komunitního vzdělávání na konkrétní základní škole, která sama sebe označuje za školu komunitní. Zajímalo mě, jaké prvky komunitního přístupu, které jsou zakotveny ve Standardech kvality komunitních škol, se na škole objevují. Jaké jsou další možnosti rozvoje komunitního rozvoje školy a překážky, se kterými se škola potýká.

Vzhledem k terminologické nejasnosti, nejsou daná jasná pravidla pro přesné vymezení komunitní školy. Počet škol, které používají toto označení v některém z oficiálních dokumentů školy, v naší zemi stoupá. Školy se samy identifikují jako komunitní. Na různých školách nabývá realizace tohoto přístupu různých podob. Komunitní škola může být škola, ve které je koncept komunitního přístupu oddělen od běžné funkce a činnosti školy, realizace komunitního vzdělávání může být přenesena na občanské sdružení, může to být multikulturní škola, kde je nutnost současně s dětmi vzdělávat i jejich rodiče, a nakonec školy, které vnímají koncept komunitních škol jako společenství lidí spojených se školou, snaží se do své činnosti implementovat akce pro veřejnost. V tomto směru velmi záleží na tom, v jaké lokalitě se škola nachází. Zkušenosti s rozvojem tohoto přístupu fungování škol ukazují, že školy mají potenciál pro posilování komunitního rozměru. Záleží na přístupu a snaze ho dále rozvíjet. Škola jako pedagogicko-sociální prostředí otevírá značné možnosti při utváření komunity, popř. lokality, při formování

hodnot občanské společnosti, občanských postojů a uvědomění mezi dětmi. Komunitní škola je ideálním pojátkem mezi různými skupinami obyvatel dané lokality, je odrazem kulturní a občanské úrovně. Motivace, aktivita a angažovanost celé komunity jako výsledek spolupráce mezi školou, rodiči, organizacemi, zřizovatelem, podnikateli a sdruženími je podmínkou dalšího rozvoje komunity a realizace cílů komunitního vzdělávání.

Základní škola, ve které jsem prováděla výzkum, se na svých stránkách hlásí k myšlenkám komunitního vzdělávání, nepatří ale do žádné z organizací, které v České republice komunitní školy zastřešují. S několika takovými školami jsou v kontaktu v rámci různých aktivit. Ze získaných rozhovorů a z informací uvedených na webových stránkách školy vyplývá, že škola splňuje většinu standardů, které charakterizují komunitní přístup ke vzdělávání. Škola je otevřená vůči svému okolí, důležitým bodem je především vnímavá komunikace s rodiči, nebojí se nových přístupů a postupů při samotném vzdělávání žáků, velice rychle reaguje na nové podněty, nebojí se změn. Do výuky zapojuje témata z dané komunity a buduje v žácích vztah k místu, odkud pocházejí. Její činnost se nezaměřuje pouze na samotnou výuku žáků, ale prostřednictvím mnoha dalších aktivit vytváří nový pohled na vzdělávání jako formování člověka se širokým spektrem kompetencí, který se dokáže rychle orientovat a adaptovat v rychle se měnících podmínkách současného světa. Škola stále více zasahuje do dění ve své lokalitě, je velice aktivní při organizování a spoluorganizování akcí. Rezervy, které škola má, vidím v celoživotním vzdělávání, se kterým doposud nemají velké zkušenosti. V posledních měsících škola vyvinula aktivitu i v tomto směru. Rozvoj celoživotního vzdělávání na škole by mohl být podle některých informantů úkolem zítřka. Pokud by škola chtěla posílit tento rozměr, pak bych doporučila vyřešit otázku koordinátora komunitního vzdělávání a zaměřit pozornost na potřeby a přání místních obyvatel. Zjišťování poptávky by mohlo být předmětem dalšího výzkumu.

Téma, které jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci, podle mého názoru úzce souvisí se sociální pedagogikou a to především se sociální pedagogikou v jejím širším pojetí, které klade důraz na posilování pozitivních složek životního způsobu prostřednictvím výchovy a vzdělávání, na vytváření souladu mezi jedincem a společností, ve které žije, a usnadňování procesu socializace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*. Bratislava: public promotion, s.r.o., Mgr. Štefan Berdis, 2008. 250 s. ISBN 978-80-969944-0-3.

CIHOŇOVÁ, Iva. Kam se ubírá komunitní vzdělávání? Co je komunitní škola. *Učitelské listy*. 2007/2008. Roč. 15., č. 6, s. ISSN 1210-7786.

HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: SLON, 1997. 221 s. ISBN 80-85850-45-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum, základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra, a kol. *Prostředí – člověk – výchova, k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

LAUERMANN, Marek. Jak budovat a posilovat komunitní rozměr školy. *Vedení školy v praxi*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o. 2002.

LAUERMANN, Marek. Standardy kvality komunitní školy. *Český pedagogický výzkum v mezinárodním kontextu*. Sborník příspěvků XVII. Konference ČAPV. Ostrava: PEDF OU. 2009.

MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. 79 s. ISBN 80-7315-078-6.

MURPHY, Kamila, NOVÁK, Tomáš. *Příručka profesního rozvoje koordinátora komunitního vzdělávání*. Praha: Nová škola, 2005. 58 s. ISBN 80-903631-1-3.

NEUMAJER, Ondřej. Slyšeli jste už o komunitním vzdělávání? *Učitelské listy*. 2000/2001, roč. 4, č. 4, s. 6-7.

NEUMAJER, Ondřej. Komunitní školy po česku. *Učitelské listy*. 2002, roč. 9, č. 7, s. 7.

NOVÁK, Tomáš, SMÉKALOVÁ, Etel, LAUERMANN, Marek. *Standardy kvality sociálních služeb*. Praha: Nová škola, 2005. 66 s. ISBN 80-903631-2-1.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. 208 s. ISBN 978-80-247-3470-5.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogický výzkum: uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum, 1995. 132 s. ISBN 80-7184-132-3.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. 496 s. ISBN 80-7178-170-3.

PŘADKA, Milan, KNOTOVÁ, Dana, FALTÝSKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. MU v Brně, Pedagogická fakulta, 1998. 45 s. ISBN 80-210-3469-6.

STRAUSS, Anselm, CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.

VIK, Vladislav. *Plán rozvoje komunitního vzdělávání*. Praha: Nová škola, o.p.s., 2004. 40 s. ISBN 80-25411-32-X.

VIK, Vladislav. *Jak zavést komunitní vzdělávání do školy*. Praha: Nová škola, o.p.s., 2007a. 23 s. ISBN 978-80-903631-6-8.

VIK, Vladislav. Kam se ubírá komunitní vzdělávání - Výzkumy o komunitních školách, *Učitelské listy*. 2007b, č. 10, s. 4.

Elektronické prameny:

BÍLÁ KNIHA [online]. 2001 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z WWW: < <http://www.msmt.cz/http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha/narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-bila-kniha-2001>>.

CHARLES STEWART MOTT FOUNDATION [online], 2014 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://www.mott.org/about/OurOrganization/ourfounder>>.

COALITION FOR COMMUNITY SCHOOLS [online], 2014 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://www.communityschools.org/aboutschools/>>.

COMMUNITY SCHOOL STANDARDS [online], 2014 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://csstandards.org>>.

HRUBÁ, J. *Seriál – Analýza Bílé knihy 5* [online], 2009 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: < <http://www.ucitelske-listy.cz/2009/09/jana-hruba-serial-analyza-bile-knihy-5.html>>

JIŘICKÁ, J. *Škola pro tátu, děda i souseda* [online], 2013 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: < <http://zpravy.idnes.cz/v-cesku-pribyva-komunitnich-skol-dq1-/>>.

KNAPOVÁ, H. *Postřehy z Mezinárodní konference Nové školy 2007* [online], 2010 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://komunitniskola.blogspot.cz/>>.

KRBCOVÁ-MAŠÍNOVÁ, L., JENÍK, T., POLESNÝ, T. *Standardy kvality a principy Komunitní školy* [online], 2011 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: < <http://www.ckpul.cz/data/komunitni-skola/standardy-principy-komunitni-skoly.pdf>>.

KOMUNITNÍ ŠKOLA LUBNICE. [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z WWW: < <http://komunitniskolalubnice.webnode.cz/>>.

LAUERMANN, M. *Komunitní vzdělávání v zahraničí -1.část* [online], 2010a, [cit. 2014-02-06]. Dostupné z WWW: < <http://komunitniskola.blogspot.cz/>>.

LAUERMANN, M. *Zákon o komunitních školách z roku 2009* [online], 2010b, [cit. 2014-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://komunitniskola.blogspot.cz/>>.

LAUERMANN, M. *Když ministr říká...*[online], 2011a, [cit. 2014-02-09]. Dostupné z WWW: < <http://komunitniskola.blogspot.cz/>>.

LAUERMANN, M. *O konferenci „ Rozvoj kvality komunitních školy: jak si vedeme“* [online], 2011b, [cit. 10-02-2014]. Dostupné z WWW: < <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14049/o-konferenci-rozvoj-kvality-komunitnich-skol-jak-si-vedeme-.html/> >.

LAUERMANN, M. *Ověření standardů kvality komunitní školy – dílčí výsledky mezinárodního projektu* [online], 2011c, [cit. 2014-02-07]. Dostupné z WWW: < <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10473/overeni-standardu-kvality-komunitni-skoly-dilci-vysledky-mezinarodniho-projektu.html/> >.

LAUERMANN, M. *In memoriam – Joy Dryfoosová – zakladatelka komunitních škol v USA* [online], 2012a, [cit. 2014-02-09]. Dostupné z WWW: < <http://komunitniskola.blogspot.cz/>>.

LAUERMANN, M. *Komunitní škola v perspektivě českého vzdělávacího systému* [online], 2012b, [cit. 2014-02-09]. Dostupné z WWW: < <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/15805/komunitni-skola-v-perspektive-ceskeho-vzdelavaciho-systemu.html/> <http://rvp.cz/>>.

LIŠKA, O. *Škola a komunita* [online], 2008, [cit. 2014-02-09]. Dostupné z WWW: < <http://strana.zeleni.cz/8548/clanek/skola-a-komunita/>>.

MATEŘSKÁ A ZÁKLADNÍ ŠKOLA OSTOPOVICE [online]. 2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z WWW: < <http://www.zsostopovice.cz/> >.

NADACE OPEN SCIETY FUND [online]. 2014 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z WWW: < <http://www.osf.cz/o-nas/>>.

NÁRODNÍ SÍŤ VENKOVSKÝCH KOMUNITNÍCH ŠKOL [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z WWW: < <http://www.branaprovenkov.cz/>>.

NETOLICKÁ, D. *Zdravé klima v komunitních školách* [online]. 2012 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: < <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/N/16077/zdrave-klima-v-komunitnich-skolach.html/> />.

NOVÁ ŠKOLA O.P.S. [online]. 2014 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z WWW: < <http://www.novaskolaops.cz/projekty/>>.

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM [online]. 2007 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z WWW: < <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-verze-2007>>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA ANGEL [online]. 2014 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: < <http://www.zsangel.eu/>>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA VIŠŇOVÉ [online]. 2014 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: < <http://www.zsvisnove.eu/>>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BRNO, KŘENOVÁ [online]. 2014 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: < <http://www.zskrenova.cz/>>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA HANY BENEŠOVÉ A MATEŘSKÁ ŠKOLA BORY [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z WWW: < <http://www.zsbory.cz/>>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA PAVLOVSKÁ [online]. 2014 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: < <http://www.zspavlovska.cz/>>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA V LUBNICI [online]. 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z WWW: < <http://www.zslubnice.cz/>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ESF - Evropský sociální fond

ICECS - The International center for excellence of community

KŠ - komunitní škola

KV – komunitní vzdělávání

MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MŠMT ČR – Ministerstvo školství a tělovýchovy České republiky

Nadace OSF – Nadace Open Society Foundations

NSVKŠ – Národní síť venkovských komunitních škol

OPVK - Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost

ROZKOŠ – ROzvoj KOMunitních Škol

RVP – rámcový vzdělávací program (centrální školní osnovy)

SSŠ Brno – Středisko služeb školám

ŠVP – školní vzdělávací program

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 : Otázky k rozhovorům

Příloha č. 2 : Rozhovor č. 1 (text)

Příloha č. 3 : Rozhovor č. 2 (text)

Příloha č. 4 : Rozhovor č. 3 (text)

Příloha č. 5 : Rozhovor č. 4 (text)

Příloha č. 6 : Rozhovor č. 5 (text)

Příloha č. 7 : Rozhovor č. 6 (text)

PŘÍLOHA Č. 1: OTÁZKY K ROZHOVORŮM

1. Jaká je spolupráce školy a rodičů žáků? Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jaká je vzájemná komunikace?
2. Jaký má škola postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika? Jsou ve škole děti se speciálními potřebami a poskytuje škola asistenty pro tyto děti? Pokud ano, z jakých zdrojů je hrazena jeho práce?
3. Podněcuje škola k dobrovolnictví děti, jejich rodiče a ostatní členy komunity a využívá tak jejich znalosti a dovednosti?
4. Rozvíjí škola partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli?
5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.? Podporuje zřizovatel rozvoj komunitního rozměru školy?
6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?
7. Nabízí škola poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?
8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity, jsou podle vašeho názoru naplňovány potřeby komunity, kde jsou prázdná místa? Jaká jsou podle Vás hlavní úskalí komunitního přístupu ke vzdělání?
9. Podává škola žádosti o granty? Jaké probíhají na škole projekty? Z čeho jsou hrazeny akce probíhající ve škole?

PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVOR Č. 1

Informant A – ředitel školy

1. Jaká je podle vašeho názoru spolupráce školy a rodičů žáků? Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jaká je vzájemná komunikace?

Pěkná otázka. Dnešní doba přináší rodičům možnosti se do aktivity školy více zapojit, pokud mají zájem. Přináší to doba. Jsou lidé, kteří mají více času i zájmu se zapojit do toho, co dělá jejich dítě během dopoledních hodin. Je to jiné než dříve. To přináší pro školy hromadu otazníků a nových výzev, protože si myslím, že dříve školy nemusely tak obhajovat svoje konání. Doba přináší konkurenční boj mezi školami v důsledku menšího počtu žáků, dále to přináší nový trend jmenování nových ředitelů, což je taky dobře. Teď je to po 6 letech, zřizovatel může vyhlásit konkurz nebo nemusí. Doteď to nebylo, takže bylo možné, aby ředitel byl ve funkci do důchodu. Což je na jednu stranu pěkné, ale starosta je také volen na čtyři roky, a myslím si, že u těch ředitelů je to na místě. To vše přináší progres v tom, že pokud jsou ředitelé vybíráni, jsou to pak lidé na svých místech a mají snahu školu posunout dopředu. Pak je dobré vzít i rodiče do diskuze.

Pokud se zaměříme na Vaši školu, jak tedy konkrétní spolupráce s rodiči vypadá?

Po mém nástupu 2009 před 4 lety jsme šli nahoru. Přišel nový ředitel po dvanácti letech předešlého ředitelování. A protože to bylo nové, tak to bylo dobré. Nové koště dobře mete a nikdo ho nezná, tím pádem si nikdo nedovolí nic říct. No a logicky po každém úspěchu přijde neúspěch, to se ve vesmíru tak vyrovnává, tak to tak asi bude. Nyní jsem v situaci a to je ten paradox, že když otevřete rodičům a veřejnosti moc, je potřeba si stanovit hranice. Takže si myslím, že spolupráce s rodiči je otevřená těm, kteří mají zájem. Nyní máme třídní schůzky formou trojlístku, kdy přijde na třídní schůzky rodič, žák a učitel, mají na sebe vyhrazeno 20 minut a během té doby diskutují o tom, jak se žákovi daří. Žák má připravený formulář, kde má vyplněné, co se povedlo, co se mu nedaří, co by chtěl zlepšit, k tomu se vyjádří učitel i rodič a na konci je místo pro dotazy rodiče, čím jim chceme dát najevo, že jejich názory nás zajímají. Oni si tam zaznamenají své postřehy ohledně výuky apod. a v době schůzky si také o tom s rodiči učitel povykládá. Funguje to. Rodiče jsou zváni na společné akce, ať už jsou to akce, označené jako komunitní (pozn. Označení v měsíčním plánu symbolem komunitní akce). Paradoxem je, že za těch 4-5 let obecně chodí čím dál méně lidí, hlavně na ty akce, kde se něco tvoří. Když jsou to akce, kde je

připravený program, jako je třeba Den země nebo Jarmark, tam chodí, ale když se připravuje nebo uklízí, když je potřeba zapojení, tak to moc nefunguje. Ta tendence je spíše klesající. Na to jsme zatím nenašli lék. Myslím, že spolupráce funguje, ale situace ve společnosti se mění a škola se mění v závislosti na tom.

Ještě se zeptám, jakými kanály rodiče získávají informace o škole?

Tak to si myslím, že komunikace je možná až moc přebujelá a to se nám taky stalo, že rodiče řekli, už toho nechte, už je toho až moc. Máme několik kanálů: deníčky, kde každé dítě dostává přehled s akcemi na měsíc, aby rodič věděl dopředu, že je čeká něco mimořádného, ať už jsou to akce školy nebo jiných institucí, což je takový souhrn takový plakát. To stejné dostanou na mail, na internetu tyto informace také jsou. Pak využíváme posílání informací mailem, kdy se učitel připojí na rozhraní na internetu - to je super, nemusí posílat SMSku ze svého mobilu, připojí se a pošle SMSku nebo mail celé třídě. Např. když se vracíme z výletu, dáme rodičům takto vědět upřesněný čas příjezdu. Pak se předchází hromadnému volání rodičů v případě zdržení.

Informovanost je, ale ve finále vede k tomu, že je člověk přeinformovaný, zahlcený, a pak už ho to spíše odrazuje a mnohdy naopak popuzuje. Tím jsme si taky prošli, že rodiče řekli dost. Takže co s tím? Učitelé mají nastavený systém, hlavně u prváků je častější komunikace, u těch starších ročníků si to nastaví jejich učitel (...). Nejsem zastáncem toho, aby všechny domácí úkoly byly na internetu (...)

A naopak mohou rodiče psát vám? Třeba na webu?

Na webových stránkách žádné diskuzní fórum nemáme, možná k tomu časem přejdeme, to se řeší v rámci PR. Člověk se neustále rozkoukává. Ti, co tomu rozumí, tak vykládají o Facebooku, který třeba já nemám a ani nechci, a o diskuzních fórech a tlačí nás do elektronické komunikace. Zatím to je tak, že rodiče mají e-mailový kontakt na pedagogy svých dětí a mohou s nimi komunikovat podle potřeby. Taky mají jejich osobní tel čísla.

Ve Finsku to funguje až tak, že komunita určuje, co se bude ve škole učit. Zasahuje do školy daleko víc komunita, ale má to velká úskalí. Pak je potřeba si opravdu vytvořit hranice, bez toho to nejde. To se nechalo vybujet a rodiče si myslí (a to je obecně ve společnosti, že každý by chtěl mluvit do všeho), že rozumí učení víc než profesionálové. Rodiče mají potřebu učitelům říkat, co a jak dělat. Učitel by měl zodpovídat za výuku. Ptejme se rodičů na názor, ale neptejme se jich na to, jak to máme

dělat. Takže spolupráce ano, ale hranice se musí nastavit. Já jsem si je bohužel musel nastavit až po tom, co jsem zjistil, že to bezbřehé úplně není.

2. Jaký má škola postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika? Jsou ve škole děti se speciálními potřebami a poskytuje škola asistenty pro tyto děti?

Pozitivní a snažíme se, aby to učitelé tak vnímali. Loni jsme tu měli žáka, který byl nevladatelný, a rodiče by ho radši dali ze školky pryč, protože učitel to nevládal. Ale je to o osobnosti učitele, to říkám já. Nakonec jsme k němu našli asistentku. Ta to občas nevládá, tak si ho vezmu na starost já. Existují různé metody, už jsme na sebe navyklí. Člověk si musí najít tu cestu, jak se k takovým žákům dostat. Zatím se nestalo, že bychom ji nenašli. Toto je nová moderní budova, která stála spousty peněz, ta budova není naše, je společnosti (...). Škola není sama pro sebe, je to služba a pokud veřejnost říká, že máme integrovat, tak budeme integrovat. Já s tím souhlasím.

Takže se nestalo za tu dobu, co jste tu ředitelem, že byste odmítli nějaké handicapované nebo sociálně slabé dítě?

Ne. My jsme rádi za každé dítě, které tu máme. Zrovna teď tu byla maminka jedné sociálně znevýhodněné dívky, nemají na zaplacení školních pomůcek. Takže, když jsme to zjistili, volal jsem na sociálku, matka dostala manuál, co má udělat, kam má jít, dostala telefon na poradce (...). Škola je služba a podle ŠVP má vychovávat plně rozvinuté dítě, my se snažíme o víc. Chceme vychovávat děti, které se o sebe umějí postarat, jsou připravené na život, chceme v nich pěstovat smysl pro občanskou zodpovědnost – je to formulováno na našich stránkách. A v tu chvíli si nevybíráme, jestli je to dítě bez ruky, bez nohy nebo neslyší. Je tu i výtah, do budovy se stále dávají peníze. Na jaře se budou dávat do střechy a do zahrady. Já si minimálně z morálního pohledu nemohu si říct, že to dítě nechci. Další otázkou je, zda ho zvládneme, ale od toho jsou asistenti.

Z jakých zdrojů je hrazena jeho práce?

Pokud ho poradna doporučí, tak kraj zatím platí. Otázka je, v jaké výši. Teď se nám stalo, že potřebujeme jednoho navíc, tak ho platím z peněz našich, co máme na zaměstnance, je možné to takto přelívat (...). Mluvím o asistentovi pedagoga, není to osobní asistent. V popisu práce je k dispozici učitel. V tu chvíli se učitelé hodně uleví plus ho škola může zapojit do dalších činností, které ve škole jsou. Jsme za něj rádi.

3. Podněcuje škola k dobrovolnictví dětí, jejich rodiče a ostatní členy komunity?

Za týden jedeme na konferenci, kde se bude toto přednášet a bereme tam páťáky. My jsme měli projekt Ostopovicemi na zelenou, a jedním z výstupů je tady ta rozkopená křižovatka před školou. Pro někoho je kontroverzní, ale na druhou stranu my jsme po ní volali a dostali jsme od nadace Partnerství peníze, a protože to bylo souladu i s obecním projektem. A díky občanské uvědomělosti nebo angažovanosti se to realizuje, takhle pěkně se to propojilo. Díky aktivitě i našich dětí, páťáků? Celá škola se do toho zapojila. Toto tam chceme prezentovat. Projekt byl postaven na tom, jmenovalo se to bezpečná škola do školy. Děcka dostaly mapky, ty se rozdaly po celých Ostopovicích a vrátilo se jich 100-150. Lidi tam měli zakřížkovat na dopravní mapě místa, která jim případnou jako hůř řešitelná z pohledu bezpečnosti dětí. Takže oni zakřížkovali třeba, že tady je problém, protože tu není přechod, není tu vidět do vozovky apod. No a tady ta křižovatka je peklo, protože se tu pohybuje spousta dětí i dospělých. Taky někdo namítne, že to jsou jenom děcka a že nic nedotáhnou do konce, ale oni si něco vyzkouší. Vyzkouší si udělat anketu, pak si ji vyhodnocovat. Pak sedí tváří v tvář technikovi, který je vezme na tu křižovatku, a mohou navrhnout řešení. No a pak se najednou kope. To mě připadne jako super (...). Takže dobrovolnost ano, využíváme je na brigádách v naší nové zahradě, teď chodí hrabat listí. (...) A když si tu teď vyhrabou listí, tak na jaře si tu budou moci hrát, protože tu přibudou nové herní prvky. A od září příštího roku to podle grantu musíme každé odpoledne zahradu otevřít veřejnosti, bude tam vybavení za 2 miliony, a tak si sem budou moci chodit hrát.

4. Rozvíjí škola partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli (místní spolky, domovy důchodců, tělovýchovné organizace, knihovna, regionální tisk apod.)

Rozvíjí. Myslím, že dost. A ono je to potřeba. Cokoliv je potřeba, protože organizace by měly mezi sebou spolupracovat, protože jsou to neziskové organizace a ony se snaží. Třeba Sokol nám pronajímá tělocvičnu a za to, že tam vezmeme děcka cvičit, si pak může napsat, když si píše žádost na obec, škola tu je za pár korun na rok. A hned ten spolek je zase vnímán jinak, škola si ho dá na své stránky. Lidé, kteří o tom přemýšlí, se školou dělají rádi, ať mají osobní sympatie nebo antipatie k učitelům. Oni to nedělají kvůli nim, ale kvůli těm dětem. (...) Chodíme do místní knihovny, když je Den knihy, chodí jednotlivé třídy se svými učiteli do knihovny. Teď jsme se zapojili do projektu Celé Česko

čte dětem. Máme i knihovnu přímo ve škole. Těch aktivit je hromadu. Poslední dobou se snažíme spolupracovat také s pedagogickou fakultou MU, příští týden zrovna přijde 15 prvků s docentem na náslechy. Budou se moci podívat do všech tříd, budou znát téma hodiny a vyberou si podle toho, co chtějí vidět. A to si myslím, že je ta největší deviza, že se s námi baví pajdák na nějaké úrovni. I to vám zvyšuje PR a povědomí o naší škole (...). Buď se jim ozýváme my, nebo se ozvou ty organizace samy, třeba zahrádkáři nebo klub důchodců. Pronajali si tu za nula korun místo, kde každý měsíc chodí schůzovat do naší jídelny a když máme brigádu, tak naběhnou bábičky a pomáhají nám za to, že my jim umožníme tu být.

5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.?

Výborná. V Ostopovicích zřizovatel je starosta, protože je to výsledek voleb, kdy zastupitelstvo je téměř jednobarevné, a to neříkám, že je to špatně, je to výsledek voleb. Případá mi to tu tak, že co řekne starosta, to platí a musí to tak být. Rozpočet se tu schvaluje 15 minut na rozdíl třeba od Bosonoh, kde diskuze probíhají až 5 hodin. Dobré není asi ani jedno řešení (...). Spolupráce se zřizovatelem znamená spolupráci s nejvyšším vedením obce. Ředitel komunikuje se starostou (...). Je to tak, že starosta je jakoby nad tím ředitelem, je zřizovatelem, zřizuje školu, jmenuje ředitele a ředitel se zodpovídá obci. Zde je zase potřeba najít hranici, kdy zřizovatel má ještě do té práce řediteli mluvit, a kdy už je to věc školy. Existuje ještě Školská rada, což je další subjekt, ten je složen ze zástupců obce, rodičů a učitelů – je to dáno školským zákonem, jejich úkolem je projednávat výroční zprávu, ŠVP, navrhopat podněty řediteli školy apod., využívá se hlavně, když je nějaký problém. (...) Je to o důvěře. Starosta je blbá funkce, je tu moc lidí, každý chce něco a koho máte poslouchat, jsou tu různé přátelské vazby (...). Takže zřizovatel cpe do školy neuvěřitelný peníze, do rekonstrukce, vybavení. Co se týká společných obecních akcí, zítra mám např. přijít členka kulturní komise a budeme řešit advent, co máme připravit, co se od nás bude chtít. Co se týká ekologických aktivit, pak je tu spolupráce se sdružením kolem Šelše děláme nějaké úklidy a tak.

Podporuje zřizovatel rozvoj komunitního rozměru?

Určitě jo, jen jde o hranice, kdy si do toho škola nechá mluvit a kde už je to její. Ale určitě podporuje.

K případnému financování koordinátora – měli jsme projekt OPVK tak dva roky zpátky, kde měla p. učitelka funkci koordinátora komunitních akcí, byla placena z projektu, aby komunikovala s partnery, oslovovala další partnery a připravovala akce. Zabralo to strašně moc času. Stíhali jsme to, ale ono to všechno stíhat nejde. Teď placenou funkci nemáme, je to hlavně na mě, já to zastřešuji a věnuje se tomu hlavně paní učitelka. Bylo by dobré, kdyby někdo takový byl, kdo by zašitoval provoz, kdo by dohlídnul na pronájmy, aby se to nepřekrývalo.

6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?

Pro děti máme, pracuje tu ZUŠ, je tu Mateřské centrum, které tu vede své aktivity. Pak někteří učitelé vedou různé kroužky – keramika a sportovní kroužek. Pak je tu Háječek, kde dělají buď rodiče, nebo bývalá kolegyně. Plus tu jsou kroužky jiných organizací. Pro dospělé tu není nic, to je jeden z velkých handicapů, který se ještě nepodařilo vyřešit.

Já vím, že tu je nějaké cvičení v mateřském centru...

Ano to je, ale to škola nezaštiťuje, to jen půjčuje prostor, pronajímá, pokud je to pro nás, tak se o ceně ani nebavíme. Zatím škola kroužky nenabízí, na to není kapacita. To by chtělo právě toho koordinátora, který by tohle řešil. Bylo by to hezké. A ať se tím klidně žíví. Ale mluvíme o malých pronájmech, protože jsme malá vesnička (...).

7. Nabízí škola poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?

Je tu školní psycholog externista, který je tu jednou za měsíc plus minus. Funguje jako výdobytek projektu, kdy byl placen z projektu a teď když projekt skončil, platíme ho my, protože se nám to osvědčilo. Navštíví nás 6x7x za rok vždy jeden den, domluvíme se předem, co budeme dělat, bere se do tříd a v případě, že tam mají problém, tak to řeší. Rodiče se mohou přímo obrátit na něho v rámci předporadenské péče, a sjednat si schůzku. Rodič nemusí čekat na poradnu, je ta možnost potkat se s tímto psychologem. Preventivní programy jsou součástí ŠVP, takže tam je to tak, že v každém ročníku v rámci výuky jsou takové vstupy, které jsou připravené právě s psychologem a vyučuje je učitel (kamarádství, naše odlišnosti, nejsem tady sám.). Žák si stojí za svým názorem, nenechá se zviklat, snažíme se v nich budovat i tu občanskou hrdost. Není to jen prevence kouření, alkoholu a drog - to se objeví v rámci výuky Zdravý životní styl (...). Je tu schránka důvěry. Snažíme

se, abychom nemuseli za těmito programy nikam vyjíždět (...) Tato škola už je na takové úrovni, že nemusí neustále nikam vyjíždět a může dělat programy tady. Snažíme se přijímat externisty, kteří nám pomáhají a v případě potřeby jsou ochotni přijet, jako je třeba psycholog. Pak sepíše zprávu a dá doporučení. Popř. si sjedná schůzku s rodičem, my to pak zaplatíme, je to služba rodičům.

8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity, jsou podle vašeho názoru naplňovány potřeby komunity, kde jsou prázdná místa.

Nesmí se to přehnat, protože si můžete rodiče odradit. Prázdná místa – vzdělání pro dospělé, škola nenabízí cíleně aktivity pro dospělé, sportovní programy ano, ale vzdělávací chybí. Ale jinak si myslím, že to funguje a mám z toho radost.

Jaká jsou podle Vašeho názoru hlavní úskalí komunitního přístupu ke vzdělání?

Nesmí se to přehnat s důvěrou, ale to už jsem říkal.

9. Podává škola žádosti o granty? Jaké probíhají na škole projekty? Z čeho jsou hrazeny akce, probíhající ve škole?

Projektů máme víc – ty jsou všechny vypsány na našich webových stránkách. V rámci koncepce jsem napsal, že budeme hledat zdroje financování, jiné než zřizovatel a stát. Ale není to jen o penězích, ale o tom obsahu, že získáme nějakou službu, výukový materiál, poradenskou službu. Máme rozjeté 2-3 větší projekty, díky kterým nám přicházejí peníze, a to škole pomáhá. Nesmí se to přehnat, abychom to stíhali. Přicházejí nám peníze a výuka by měla být na vyšší úrovni.

PŘÍLOHA Č. 3: ROZHOVOR Č. 2

Informant B - třídní učitelka, matka dvou žáků na ZŠ

1. Jaká je spolupráce školy a rodičů žáků? Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jaká je vzájemná komunikace?

Co se týče informovanosti rodičů, tak si myslím, že z tohoto pohledu má škola jasně daný systém, jak komunikovat s rodiči a všichni pedagogové jsou s tímto systémem seznámeni a pokud je ideální stav, tak ho všichni dodržují. Zhruba před 1-2 lety byla komunikace nastavená mnohem intenzivnější, co se týká informovanosti o výchovně-vzdělávacím procesu žáků, a zpětná vazba od rodičů byla, že nechtějí až tak vědět dopodrobna, co se děje, že jim stačí vzkazy v deníčku a známky v žákovské knížce. Takže informuje spíš na základě nějaké užší domluvy třídního učitele a žáků. Samozřejmě, pokud je to nějaká nárazová akce, jedná se o nějaký výlet, výjezd, tak pak používáme více zdrojů, aby se ta informace opravdu k rodičům dostala (...) Takže využíváme jak elektronickou, tak písemnou a u těch starší zkusíme i komunikaci z očí do očí, jestli je žák schopen předat informaci od učitele bez zapsání do deníčku. Nejsou to informace zásadní, ale jestli vůbec dítě dokáže doma říct, co se dělo ve škole. Já učím ty nejstarší děti a nekomunikuji tak intenzivně jako učitel prvňáčků. To starší dítě by mělo být schopno toto říct. Bylo i naznačeno, že velké množství informací rodiny zatěžují, takže jsem se na první třídní schůzce domluvila s rodiči, že je nebudeme zbytečně zatěžovat, že nechám na žákovi, co doma řekne. A kdykoliv může rodič přijít, nebo napsat. Zatím nefunguje na internetu diskuzní fórum, ale rodiče mají naše maily, takže mohou kdykoliv napsat, zavolat.

2. Jaký má škola postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika? Jsou ve škole děti se speciálními potřebami a poskytuje škola asistenty pro tyto děti?

Určitě takový, aby děti byly integrované a aby inkluze probíhala. Máme zkušenost s výukou dětí na základě individuálního VP, učíme děti se speciálními vzdělávacími potřebami i s dětmi s poruchami chování. A pokud je to potřeba, tak má dítě asistenta pedagoga. Asistent je dobrý, aby se mohl podělit s pedagogem. Myslím, že výuka pro děti s SPU je kvalitní. A díky menšímu počtu žáků ve třídách je ta výuka více individuální (...) V loňském roce školu absolvoval žák se sluchovým postižením a máme zpětnou vazbu od maminky, že se mu daří výborně i na druhém stupni, že byl dobře připravený. Měla

strach, že mu nadržujeme, a teď se přesvědčila, že jsme mu nenadržovali ve známkách. Teď už má svého asistenta, u nás ještě studoval bez asistenta.

3. Podněcuje škola k dobrovolnictví dětí, jejich rodiče a ostatní členy komunity a využívá tak jejich znalosti a dovednosti?

Určitě a více děti než rodiče. Příklad školních brigád. Je automatické, když se pracuje na zahradě, že jde celá družina pracovat a rodiče si je vyzvedávají při práci na zahradě. Vedeme je k tomu, aby přiložily ruku k dílu, při hrabání listí zažijí zábavu a třeba se naučí věc, kterou nikdy nedělaly (...) Mám pocit, že rodiče moc dětí nepouští k manuální práci, děti mají plno jiných kroužků a zájmů a mám pocit, že jsou maminky opatrnější i na oblečení (...) Pak děcko dostane spucunk, že se ušpinilo. My pak máme výčitky, i když se předem vědělo, že se půjde na zahradu a dítě se převlíklo. A děcko se tomu bude příště vyhýbat, aby mamka nenadávala, že má prádlo navíc.

4. Rozvíjí škola partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli (místní spolky, domovy důchodců, tělovýchovné organizace, knihovna, regionální tisk apod.)?

Řekla bych, že není v Ostopovicích organizace, se kterou nespolečujeme, a pokud děláme dvě velké komunitní akce za rok, opravdu oslovujeme všechny partnery, protože je i potřebujeme. Potřebujeme využít hřiště, které vlastní Sokol, obecní prostor – pan starosta, potřebujeme pomoc klubu důchodců, my jim na oplátku nabídneme to kulturně-společenské vyžití. Myslím, že spolupracujeme se všemi, že byly doby, kdy to bylo lepší. Mnoho z těchto organizací ví, jak je spolupráce důležitá, nepamatuju si, že by nás někdo odmítnul. Máme hezkou spolupráci s důchodci, líbí se mi setkání přes tu jednu generaci, když s námi třeba jedou na školní výlet, i babičky dětí, které už sem nechodí. Můžou s námi chodit bruslit (...), na začátku školního roku se chodí na Hitlerovu dálnici a do tunelu. Když jsou zajímavé přednášky, tak jsou rodiče pozvaní.

Jak je to s regionálním tiskem?

Máme školní redakční radu – to jsou jen děti (pod vedením pedagogů), i já jsem v redakční radě a navrhla jsem, že budeme přispívat více, než dřív. Myslím si, že se ve škole děje tolik zajímavých věcí a z těch dětí vychází tolik zajímavých vět a myšlenek, že by byla škoda se s tím nepochlubit širší veřejnosti, takže máme pravidelně 2-3strany. A děti se těší, že budou ve zpravodaji a je to i cesta, jak zpravodaj dostat do rukou dětem. Dřív se na zpravodaj dívali, jako nějakou věc, která se doma povaluje a čtu si jen mamka, nebo taťka

a teď se k tomu vrhnou a čtou si tam svoje články a hledají se na fotkách. Teď jsme se zrovna domlouvali na vánočním čísle, že bychom ho udělali hádankovou formou (...)

5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.?

To je spíš otázka pro pana ředitele, protože spolupracují spolu na té své úrovni, my nevíme všechno. Každopádně na straně zřizovatele stojí člověk, který také organizuje akce, a nikdy jsme neslyšeli, tohle se nehodí, abyste v Ostopovicích dělali. Pokud jde o zásadní rozhodnutí, vyjde vstříc. Spíš ta komunikace není úplně dotažená do konce, nebo se řeší na poslední chvíli. Když děláme Den země v prostorách půlky obce, tak nám zřizovatel poskytne lavičky, pomáhá nám zaměstnanec obce s úklidem.

Existuje u Vás někdo jako koordinátor komunitního vzdělávání? Víím, že jste tuto funkci dříve zastávala vy.

Koordinátor – to vzniklo tak, že ještě než jsem nastoupila do školy, pracovala jsem v Mateřském centru, a jak jsem komunikovala na úrovni Mateřského centra, tak jsem to jen přinesla do školy (...). Když jsme dostali grant na projekt Moderním hodnocením k lepší kvalitě výuky, tak tam byly peníze přímo vymezené na koordinátorství komunitních akcí. Dnes už to zase děláme v rámci platu a ze svého nadšení. Je to zaběhnuté (...) V poslední době se bohužel počet pomocníků z řad rodičů snížil. Pobavit se jich přijde hodně, ale pomoci už míň. Je to demotivující.

6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?

Škola nabízí 4 kroužky, z nichž tři jsou vedeny pedagogy školy. Jinak škola poskytuje prostory k pronájmu. Budovu mateřského centra využívá Střelická ZUŠ – hudební a taneční obory. Pro dospělé nedělá škola nic. Byla tu rok angličtina a letos už se nedali dohromady.

Není poptávka?

Kdysi tu bývaly kurzy počítačů a němčina a nějak to vyšumělo do ztracena. Sama za sebe můžu říct, že bych na to neměla kapacitu. Kdyby přišel někdo, že tu chce něco uspořádat, tak škola je tomu otevřená. Ale na organizaci něčeho takového školou není kapacita, protože se veškeré naše snahy a kapacita ubírají ke vzdělávání.

7. Nabízí škola poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?

Poradenské služby přímo nenabízíme. Ale kdykoliv rodič potřebuje se poradit, je naší povinností mu pomoci. Máme školního psychologa, který byl vloni hodně využíván. Letos zatím nebyla potřeba. Jednou za měsíc přijde a udělá nějaké aktivity většinou vztahové a stmelování kolektivu, ale letos se zatím neřešilo nic, že by byla poptávka ze strany rodičů. Chodí v rámci preventivních programů. A teď pilotujeme novou výukovou metodu Global Storylines, která je zaměřená právě na ty preventivní věci a hodně vztahové a taky spolupráce a rozhodovací procesy. Tímto teď prochází nejstarší žáci školy - čtvrtáci, pátáci v rámci komunikační výchovy, je založena na řešení problému, rozhodování, sebehodnocení.

8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity, jsou podle vašeho názoru naplňovány potřeby komunity, kde jsou prázdná místa?

My jsme narazili na jedno úskalí, nebo já, mám pocit, že naší otevřeností až přílišnou, jsme si trochu naházeli klacky pod nohy, protože najednou komunita nevěděla, a my jsme ji ani neurčili hranice, kam až může třeba v rozhodování. Nechali jsme si až příliš mluvit do pedagogické práce. A když jsme řekli, tak dost, toto už je naše území, tak se komunitní lidé naštváli a přestali třeba chodit na ty brigády (...). Komunitní činnost si vysvětlili jinak, že je to něco za něco. My budeme dělat na zahradě, ale vy budete učit, tak jak my chceme (...). Takže to bylo to úskalí. Tím ale nechci říct, že nevyslechneme názor, na třídních schůzkách říkáme, ať si připraví připomínky, ale nemůžou nám diktovat. A další rozvoj, teď bych nechala lidi oddychnout od školy. Příští podzim budou komunální volby, které ukáží, co dál. Lidé, kteří spolupracují se školou za obec, to už dělat nechtějí. Pokud akce budou dělat nějaké agentury za peníze, tak toho nebude patrně tolik a nebude to tak propojené jako teď (...). A co by komunita potřebovala? Asi klid, řekli si o něj, tak jsme komunikaci zminimalizovali. Akcí se nevzdáme, protože ty mají vychovávat žáky a když budeme dělat např. živý betlém, tak oni se v rámci toho dozví velkou část historie, protože učíme v souvislostech, nebudeme jen zpívat text, ale půjdeme s tím do hloubky ve všech možných předmětech. Každopádně děti ze všech akcí bývají nadšené. A ta dospělácká komunita, řekla bych, že nejděčnější jsou děti a senioři. Rodiče jsou hodně zaměstnaní a potřebují si hlavně odpočinout.

Takže není volání po kroužcích pro dospělé?

Ani ne.

9. Podává škola žádosti o granty? Jaké probíhají na škole projekty? Z čeho jsou hrazeny akce, probíhající ve škole? Granty na webu.

V tom jsme asi úspěšní. Podává je pan ředitel. Většinou mu to vyjde. Pokud je kolektiv dobře sladěný a naladěný na to, že je to přínosné pro děti a i pro něho samotného, je to super. Pokud to pochopí jen jeden nebo dva z pěti a zbytek jde proti a pak ty výstupy, které jsou povinné, třeba nejsou nebo jsou se zpožděním, pak to musí dělat jeden dva, kteří chtějí. Ale většinou je to příjemný finanční přínos pro pedagogy, ale hlavně ta sebevzdělávací složka je super. Jsme nuceni, tím že máme líp učit žáky, tak musíme být perfektně připraveni. Samozřejmě, že jsme za to finančně ohodnocováni, takže bych řekla, že je to přínosné, pokud toho není hodně. Je to vidět i na té výuce, jaký to má šmrnc a i když to měsíc bolí, tak těch dalších devět měsíců stojí za tu práci a říct si zpětně, že kdybych se neseznámila s touto metodikou, tak bych nebyla sama ze sebe schopna to dětem dát. V rámci grantu je vzdělávání pedagogů.

PŘÍLOHA Č. 4: ROZHOVOR Č. 3

Informant C – starosta obce a otec žákyně ZŠ a žákyně MŠ

- 1. Na jaké úrovni je podle vašeho názoru spolupráce školy a rodičů? Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jaká je vzájemná komunikace?**

Myslím si, že komunikace je celkem na dobré úrovni. Tam je trochu bariéra toho, že člověk nemá přesnou znalost toho, jak probíhají jednotlivé hodiny, takže se těžko mohou vyjadřovat k jejich obsahu, ale myslím si, že komunikace funguje výborně, mají nastavený systém elektronické komunikace programů na měsíc dopředu, takže to probíhá a je tam velká snaha. Pokud někdy neprobíhá, může problém být i na straně rodičů, s tím se setkáváme i tady na zastupitelstvu, že lidi nejsou zvyklí se ozvat, mají ostych nebo pocit, že když už se ozvou, že to musí být konfliktní, přitom by to bylo jen dobrá zpětná vazba, aby ta škola věděla, že by něco šlo dělat jinak. Co se týká reakcí rodičů na změny výuky (v případě nové metodiky, nového projektu či grantu) – je vždycky vhodné, aby rodiče do toho byli zapojeni, aby tu metodu podporovali, aby rodiče věděli, co se od nich jako od rodičů očekává.

- 2. Jaký má škola podle informací, co máte k dispozici, postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika? Jsou ve škole děti se speciálními potřebami a poskytuje škola asistenty pro tyto děti? Pokud ano, z jakých zdrojů je hrazena jeho práce?**

Tohle tady funguje, pokud má škola takové dítě, je schopná zajistit asistenta. Co se týká handicapovaných dětí, tak po rekonstrukci školy je tam výťah, mám dojem, že tohle je na vysoké úrovni a je to integrální součástí školy, je to vlastně samozřejmá a automatická věc.

- 3. Podněcuje škola k dobrovolnictví dětí, jejich rodiče a ostatní členy komunity a využívá tak jejich znalosti a dovednosti?**

Velice. To byl od začátku záměr pana ředitele a má to velkou podporu zastupitelstva, že tu školu vnímáme jako jeden ze základních stavebních kamenů života v obci. Kdyby tady ta škola nebyla, tak si myslím, že by to bylo velké ochuzení a že by to bylo ke škodě. Věřím, že za pár let nám tu tímto způsobem vyroste zodpovědná generace zastupitelů nebo správců obce a že si žáci od dětství budují nějaký užší vztah místu, odkud pocházejí a že získané dovednosti a zkušenosti ve světě, zase obci jednou vrátí.

- 4. Máte přehled o tom, zda škola rozvíjí partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli (místní spolky, domovy důchodců, tělovýchovné organizace, knihovna). Má škola možnost se prezentovat vašim prostřednictvím (např. obecní časopis).**

Vím, že škola spolupracuje s důchodci, na různých projektech. Např. škola se účastní vítání občánků, zapojuje se do akcí pro veřejnost. Vím, že spolupracuje s dalšími školami, se zařízeními jako je Lipka – centrum ekologické výchovy, kde prezentují fungování školy na konferencích, právě včera měla paní učitelka vystoupení na konferenci Konev, pořádanou právě Lipkou. Vím, že škola spolupracuje např. s pedagogickou fakultou. Také se účastní dalších projektů, jako byl projekt Ostopovicemi na zelenou podpořený nadací Partnerství, který měl vést k tomu, že škola ve spolupráci s dopravním expertem vytipovala ty nejproblematičtější dopravní místa z hlediska pěší, výsledkem je křižovatka, která se nyní upravuje (...). Podívala se na tuto problematiku očima školáků. Děti jsou v tom provozu nejohroženější a nekoukají se z výšky 170 ale 110 cm a tím pádem to, co není problém pro dospělé, pro ty děti problém může být, problém – třeba zaparkované auto, větší odpadkový koš.

- 5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Může se škola ještě více zapojit do aktivit obce a jak? Jaké jsou vaše představy (podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.) Jaký je vztah školy a zřizovatele?**

Velmi úzká. Škola je sama o sobě složitý organismus, takže není potřeba, abych všechno věděl a byl o všem informován, ale o všech důležitých věcech v podstatě jsem informovaný, myslím, že funguje podpora zastupitelstva škoře, myslím, že ta podpora ze strany obce je nadstandardní.

Co víc by mohla škola dělat?

Ono je pořád co zlepšovat. Např. co se týká zavedení nových metod a opouštění metod starých, tak si myslím, že by se dalo inspirovat nejen u tuzemských škol, ale i v zahraničí. V severských zemích je školství ještě někde jinde, ale to zase souvisí s tím, jaké finance jdou do školství a jaký typ lid je školství schopno přitáhnout. To je nikdy nekončící proces. Ale myslím, že škola se snaží stále zlepšovat. Pak už jsou to dílčí věci, já jako rodič bych měl výhradu např. k výukovým materiálům, učebnicím, zavedení nových technologií – třeba interaktivní tabule, tablety apod. I na to postupně ta škola najíždí. Ale je třeba

zachovat i zdravou míru toho, že nemusí být všechno moderní. Takže i stále posuzovat, musí fungovat proces zpětné vazby, hledání nejlepší možných postupů a nastavení, ale to je věc ředitele školy.

6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?

Škola nabízí myslím dost kroužků. Nevím, jak je to s vzdělávacími programy pro dospělé, do jaké míry je to aktivita školy, do jaké míry jsou využívány prostory školy. Ale škola je tomu nakloněná, dává prostory k dispozici. Víím, že jsme řešili s panem ředitelem kurz IT pro seniory, kterou měla dělat nějaká třetí organizace, ale nakonec se bohužel nepodařilo sehnat grant. **Zájem byl?** Zájem ze strany seniorů by byl, ale nakonec ten grant nevyšel. Také funguje Mateřské centrum při škole, kde je prostor pro maminky i tatínky, kde se mohou potkat, děti si pohrají. Další úžasná aktivita je Háječek, který vede bývalá paní učitelka a navázal na tehdejší soubor Hájek, ti taky fungují v Mateřském centru, kde je taneční sál. Tam se vyučuje i tanec, hra na klavír – ZUŠ Střelice.

7. Víte o tom, že by škola nabízela poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?

Vím, že je ve škole psycholog, takže když se řeší nějaký problém, tak je k dispozici. Co se týká preventivních programů, probíhají např. dopravní - škola spolupracuje s Policií ČR, že jsou zapojeni do nějakých kurzů, vztahující se k naší nedávné historii. Škola vede děti k širší angažovanosti, chování a fungování základních vztahů. Víím, že když jsou nějaká nedorozumění nebo konflikty mezi dětmi, zapojují do toho i pana psychologa. Ty věci se nepřechází. Tím, že naše škola je škola vesnického typu, že ta komunikace je poměrně intenzivní, a že věci se daří odhalit v počátcích, takže jsme tu neměli zatím problémy třeba se šikanou apod.

8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity?

Vhodné by bylo zapojení dospělých. Stále existuje nějaký ostych zapojovat se do veřejných aktivit (...) možná je to i pozůstatek akcí Z nebo těchto věcí, které se museli. Míchá se to s angažovaností, která může obci prospět a mlže pomoci i ostatním. Víím, že se daří pořádat jarní úklidové brigády. Život komunity by mohl být bohatší. Neznamena to, že tu není, ale zdá se mi, že tam by se to mohlo rozvíjet víc. Myslím, že výborně fungují důchodci, Mateřské centrum – často se to týká nějaké úzké skupinky lidí. Dovedu si

představit, že by tu v obci mohl působit okrašlovací spolek. Protože jedna věc je, co zvládne údržba obce, ale ty věci navíc, že se někde vysadí květiny, že by se lidi zajímali o to, jak to tu vypadá, že by někdo řekl, tady by bylo hezké zasadit strom nebo umístit lavička. Občas se podaří nějaká beseda, to jsou věci, které by mohly probíhat častěji, ale je otázka, jestli by lidi přišli. A to je zase tím, že jsme příměstská vesnička, kdy lidé za kulturou jezdí do Brna. Ale zase je to výhoda, že tu je vysoká míra zaměstnanosti, že tu nemusíme řešit sociální problémy jako třeba v severních Čechách (...).

Co si myslíte o funkci komunitního koordinátora?

Vím, že škola teď bude řešit, jak otevřít zahradu školy pro veřejnost. Podařilo se získat grant Regionálního operačního programu na dokončení střešní zahrady a herních prvků v zahradě školky. Součástí toho projektu je zpřístupnění zahrady pro veřejnost v odpoledních hodinách a to bude vyžadovat funkci někoho, kdo dohlédne na to, aby se ta zahrada otevřela a zavřela v čase, kdy má, a nedocházelo tam k nějakému ničení apod. To si myslím, že se trochu kryje s tím, že se zase rozšíří nabídka služeb, které škola nabízí. To, že by se někdo staral o tyto věci je myšlenka pěkná, ale jde jen o to, kde na to vzít prostředky, a také jestli by o ty aktivity byl zájem. A já mám trochu dilema v tom, jestli ji nařizovat svrchu. Pokud je to organizované svrchu, tak pak to možná nepřitáhne ty lidi, nereflektuje to to, co lidi opravdu chtějí. Může se to míjet se zájmem a očekáváním lidí. Nejlepší jsou ty aktivity, které jsou organizované zespodu (...) Vychází to z autentické potřeby lidí a ne z povinnosti a očekávání vůči nějaké samosprávě nebo úředníkovi (...).

9. Dokážete odhadnout, jak velká část financí z rozpočtu obce je vyčleněna na komunitní rozvoj?

To bych se musel podívat do rozpočtu. Teď mě napadá, chystáme rekonstrukci společného prostoru před kaplí (...), a ty taková věc může přispět rozvoji komunitního rozměru. Obecně platí, že si nepamatuji, že bychom odmítly podporu jakékoliv veřejné aktivity v tomto duchu setkávání důchodců, chovatelů, kulturní aktivity. Obec je v zásadě připravená podpořit jakékoliv aktivity i ty, co přišly zespodu (občanské sdružení), která může obohatit života komunity. Částku nedokážu přesně říct, ale myslím, že je to v dostatečné míře.

10. Granty - to je otázka především na ředitele....

To je velký přínos současného pana ředitele, to si myslím, že se daří. Polední regionální program umožní dovybavit školu, dokončit zahradu. To je ten větší grant. Pak tam jsou ty menší jako Ostopovicemi na zelenou. Zrovna včera jel pan ředitel se staršími žáky do Prahy kvůli tomuto projektu, je to odměna pro ty děcka, že se jim něco povedlo, že svou aktivitou přispěly k tomu, že se něco změnilo (...)

PŘÍLOHA Č. 5: ROZHOVOR Č. 4

Informant D – členka kulturní komise obce, bývalá učitelka školy a matka žáka ZŠ

- 1. Na jaké úrovni je podle vašeho názoru spolupráce školy s rodiči žáků? Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jaká je vzájemná komunikace?**

Já si myslím, že je na vysoké úrovni. Informovanost je naprosto perfektní, dostáváme veškeré informace maily nebo SMS, navíc v písemné podobě. Zpětná vazba - co se týče mě, reaguji okamžitě. Co se týká účasti rodičů - to je věc automatická záležitost.

Pokud vám, vy jste na škole učila dříve za tehdejší paní ředitelky. Můžete srovnat situaci dnes a tehdy?

V informovanosti je to veliký posun. Dříve se rodiče dozvídali informace pouze zápisem do deníčku, často se rodiče ani nedozvěděli, že se něco děje.

- 2. Jaký má podle informací, které máte k dispozici škola postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika?**

Když tato situace nastane, dítě je vždy přijato, kolektiv, prostory se přizpůsobí. Když jsem já učila, měla jsem postiženou holčičku, ani tehdy to nebyl problém. Jinak teď nevím, kolik takových dětí je tady ve škole. Ale jsou tu i asistenti, to vím z materiálů dětí, které si přinesou z této školy na druhý stupeň do bohunické školy, ve které učím.

- 3. Podněcuje škola k dobrovolnictví děti, jejich rodiče a ostatní členy komunity?**

Určitě. Nevím, jak moc rodiče jako dobrovolníci fungují, ale jsou tu akce, kterých se jako dobrovolníci mohou zúčastnit. Myslím si, že když je to motivováno přes děti, že rodiče jdou. Toto hlavně fungovalo ve školce, tam se rodiče účastnili hodně všelijakých dílniček apod., ty starší děti už mohou chodit na tyto akce samy, tak rodiče už tolik nechodí. Ani já už nemám moc potřebu se těchto akcí účastnit.

- 4. Rozvíjí škola partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli (místní spolky, domovy důchodců, tělovýchovné organizace, knihovna, regionální tisk apod.)?**

Určitě spolupracuje s knihovnou, Mateřským centrem, klubem chovatelů, se Sokolem, s podnikateli.

Má škola možnost se prezentovat prostřednictvím zřizovatele?

Zřizovatel vydává místní časopis, škola tam mívá jak sloupky, tak příspěvky dětí. Na starosti to má Redakční rada – tým lidí, kteří se domlouvají na příspěvcích. Škola tam má hodně příspěvků v každém vydání.

5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.?

Já mohu mluvit za oblast kultury, tak tam čím, víc spolupráce funguje, tím líp pro nás. Např. když připravujeme vítání občánků, tak škola připravuje program. Když je nějaká vánoční akce nebo obecní akce - hody, škola připravuje program. My se snažíme, když plánujeme akce, aby se tam škola mohla prezentovat a aby to bylo škole něčím prospěšné. Např. když obec pořádá Jarmark, tak si děti vyrobí dárečky, které tam prodají, a škola si výdělek nechá. Škola naopak může vyrobit i letáky, pozvánky apod. (...) Tento rok se pořádá setkání jubilantů, což je krásná akce. To jsme také přemýšleli zapojit školu, ale zatím jsme to neuskutečnili.

Podporuje zřizovatel komunitní rozměr?

Když jsme jako zastupitelé začínali před sedmi lety, v minulém volebním období, tak to byl hlavní záměr, jak tu školu dostat jiným směrem, aby to nebylo o tom, že se ve dvě odpoledne zamkne budovat, ale snažili jsme se o to tam dostat ty spolky a vtáhnout veřejnost do té budovy. Myslím si, že bylo období, kdy to fungovalo úplně perfektně a to je v podstatě do teď. I když byly tam spíš akce pro dospělé jako kurz počítačů (dříve), cvičení, že to tam do večera funguje, ale spíš kroužky pro děti. Asi by bylo představa nějaké jazykovky, že?

Řešili jste někdy na obci otázku koordinátora komunitních akcí?

No toto téma jsme taky kdysi řešili, je těžké někoho takového sehnat. Muselo by to být financováno z nějakého projektu, musel by ten člověk dostávat nějaké odměny, třeba nějaký student. Ale zatím se nikdo nenašel. U nás ve škole tyto volnočasové aktivity kurzy a akce má na starosti pan ředitel, také nemáme koordinátora (...)

Jak jsou naplněné kurzy ve škole, kde učíte (sídlištní škola)?

Cvičení je naplněné, máme nově vaření, tam nevím. Ale náš pan ředitel je vášnivý cestovatel, tak dělají cestovatelské besedy a tam nechodí skoro nikdo. Což je velká škoda, ty besedy jsou fantastické (...).

Proč si myslíte, že lidi na takové akce nechodí?

Nevím, lidé asi nechtějí. Když by to bylo pravidelně, stejně tam bude chodit jen hrstka lidí (...).

6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?

Pro dospělé o žádném nevím, pro děti co vím je tam keramika, sportovní kroužek.

7. Nabízí škola poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?

Pravidelně ne, ale když rodiče potřebují, tak si mohou domluvit konzultaci s učitelem nebo školním psychologem.

8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity, kde jsou prázdná místa? Dělali jste někdy dotazník, po čem lidé volají?

Před sedmi lety jsme dělali dotazník, to dělala obec - kulturní komise, co by mohlo ve škole fungovat, co bychom mohli nabídnout. To už bylo za tohoto pana ředitele. Na základě toho se řešily ty počítačové kurzy, o to byl největší zájem. Ale vůbec nevím, proč to nefunguje a jestli by o to zájem ještě byl. Možná by tu mohli být i jazykové kurzy, spousta rodičů chodí do jazykových kurzů (...) Myslím, že kdyby tu byl člověk nebo skupina lidí, kteří by chtěli komunitní rozměr pozvednout, tak nějaká anketa by byla určitě potřebná. Nabízet kurzy a čekat kolik lidí by mělo, nemělo zájem, to ne (...)

PŘÍLOHA Č. 6: ROZHOVOR Č. 5

Informant E – matka dětí, které navštěvovaly a navštěvují ZŠ i MŠ

1. Jaká je podle vašeho názoru spolupráce školy a rodičů žáků? Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jaká je vzájemná komunikace?

Myslím si, že je na velmi dobré úrovni. Informace jdou několika kanály, jak písemně tak elektronicky, mě velice vyhovují SMSky. Seznamují nás s jejich učebním plánem, řeknou, jakou formou výuka probíhá. Třídní schůzky nejsou jako klasické hovorové hodiny, ale dělají je formou trojlístku – učitel, rodič a žák. Mají předtištěný papír, kde se žák může vyjádřit, co se mu daří nebo naopak, co mu nejde. K tomu se vyjádří rodič i učitel. Pak si všichni sednou, mají na to vyhrazený čas a baví se společně. To se mi líbí, že je u toho i to dítě, že to není o nás bez nás (...).

Informovanost je výborná. Vše mají na nástěnce, aktuality vylepí na dveře, aby na ně narazili i tatínci, když jdou pro děti. Mají na internetu informace, na měsíčním letáčku a mě nejvíc vyhovují SMSky, klidně i o víkendu přijde připomenutí, abychom nezapomněli. Pokud my potřebujeme třeba omluvit dítě, máme na učitele telefonní čísla. Já tam denně chodím, ten, kdo tam denně nechodí, má možnost psát maily.

2. Jaký má podle informací, které máte k dispozici, škola postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika?

Já jsem zažila spolužáka mého syna, který měl handicap, ten bohužel nedosáhl na asistenta. Někdy jsem i sama viděla, že to bylo pro učitelku velice náročné, někdy vybuchoval, reagoval agresivně, utíkal ze školy. Není to jednoduché, ale škola se snažila. Druhý syn má také takového spolužáka, ten měl problémy už ve školce, byl zlý a agresivní na děti. Učitelky doporučovali už v MŠ psychologa, ale rodiče nechtěli. Informovali i ředitele, aby s tím něco udělal. Při vstupu do 1. třídy byl pak problém. Myslím si, že pan ředitel mohl reagovat dříve. Nakonec se to pohlo a chlapeček má nyní asistenta. Škoda, že to nebylo připraveno už od září, protože těm děckám to pokazilo vstup do 1. třídy (...)

3. Podněcuje škola k dobrovolnictví dětí, jejich rodiče a ostatní členy komunity?

Určitě je k tomu vede, ať je to forma sběru (sbírají vršky od lahví a ví proč). Když jsem byla před lety ve Školské radě, tak jsme dali podnět k adopci holčičky z Haity. Už to běží

5-6let a děti to ví, píší si s ní. A funguje to. Škola je vede k tomu, aby si něco odepřeli, udělali něco pro někoho druhého.

4. Rozvíjí škola partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli?

Z mého pohledu spolupracují. V rámci školy chodí do knihovny a vedou je ke čtení. Za nás se vedly čtenářské deníky a víc jsme četli. U staršího syna deníky měli, ale další ročník už je neměl. Asi to není dané plánem, ale dohodou s učitelkou. Toto si myslím, že by mohli zavést u těch starších dětí. Pak obecní úřad podporuje školu, akce jsou hodně provázány. Byla tu akce Policie ČR, byl to nějaký cykloeden. Tehdy tu byly i postižené děti z Kociánky, se kterými Police spolupracuje apod. Nebo další akce pro rodiče o nebezpečí internetu pro děti, ale to bohužel nikoho asi nezajímalo, protože tam bylo jen pár lidí. Což je škoda. Pak jsou Jarmarky, Den Země.

5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.?

To jsem v podstatě řekla, to jsou ty různé Jarmarky, Den Země. Myslím, že to funguje.

Podporuje zřizovatel podle Vašeho názoru komunitní rozvoj školy?

Vzhledem k tomu že pan starosta má sám ve škole a školce děti, tak je rozvoj školy podporován.

A rozvoj komunitního přístupu? Myslím tím spolupráci školy i s lidmi, kteří ve škole děti nemají.

To si myslím, že jo. Třeba senioři se zapojují, třeba o těch Jarmarcích. Ostatní – nevím, já pořád všude vidím ty stejné lidi.

6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?

Pro děti je to hodně dobrý. Mně se moc líbí spolupráce se ZUŠ Střelice. Je velká nabídka pro volný čas, sportovní kroužek, keramika, náboženství. To je ze strany školy. Nebo jiné kroužky, které nabízí třeba ta ZUŠ nebo tanečky, nebo kung-fu - to je pronájem prostor. Pro dospělé o žádném kroužku nevím. Mateřské centrum funguje ve staré budově školy a to dělá něco, ale co nevím. I mě by to zajímalo a moje chyba, že jsem si to nezjistila. Ráda

bych se zapojila, ale zatím mi nevychází čas. Myslím je tam rehabilitační cvičení, cvičení na balónech.

A myslíte si, že by lidi o to měli zájem, kdyby škola nabízela nějaké aktivity pro dospělé?

Když jsem byla ve Školské radě, tak jsme si říkali, že by nebylo špatné třeba jednou za měsíc udělat filmový klub. Nebo udělat fotografický kroužek – starosta je fotograf. Nápady byly, ale nedostáli jsem to do konce, převrstvili to jiné věci. Já měla v tom čase děti malé a neměla jsem na to čas, ale klidně bychom se do něčeho takového mohli pustit a zkusit to. Dvakrát jsme tehdy zorganizovali kurzy vaření a ten byl docela navštěvovaný, to bylo fajn. Nebo jak dělají Dobromysl (rukodělná tvorba), ten je taky navštěvovaný. A potom se scházejí důchodci (...)

7. Nabízí škola poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?

Určitě nabízí. Mají školního psychologa. Já s ním osobní zkušenost nemám, ale vím, že je k dispozici. Syn chodí k logopedovi, kterého jsme si sehnali sami. Paní učitelka si vzala kontakt, že ho bude doporučovat, protože jsou vidět výsledky. Taky nám paní učitelka doporučila navštívit PPP, protože má syn problémy se psaním. Dala nám kontakt, vyplnila s námi formuláře apod.

8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity, kde jsou prázdná místa, úskalí?

Já zatím ten pocit nemám, denně tam chodím, mám tam děti. Ale umím si představit, že ten, kdo tam děti nemá, nebo je má větší, může mít pocit, že něco chybí. Mě ty děti tak zaměstnávají, že na to nemám čas. Bylo by dobré zjistit, po čem ti lidi volají. Na akcích vidím pořád stejné tváře, že lidi ani na akce školy nechodí, protože tam nemají děti. Nenapadne je, že to i pro ně. Možná by to chtělo i ty akce víc zveřejnit. Např. na Jarmarku spousty lidí neví, že je možné tam prodat své výrobky, které tam děti prodají a získají peníze pro školu. Ale to lidi ani neví, možná větší propagace těchto akcí (...).

PŘÍLOHA Č. 7: ROZHOVOR Č. 6

Informant F – člen zastupitelstva, člen redakční rady místního zpravodaje, otec žáka ZŠ

1. Na jaké úrovni je podle vašeho názoru spolupráce školy s rodiči žáků?

Podle mého názoru se to nedá kvantifikovat, vždycky záleží na momentální situaci a lidem, jestli jsou lidé vstřícní a ochotní ke spolupráci. Díky tomu, že každý je jiný je to tak, že někdo spolupracuje, někdo nespupracuje. Někdo je ochoten, cítí to, že je potřeba asi těžko. Vnímám to, že oproti mému mládí nebo s vývojem společnosti se to změnilo, je otevřenější, škola se reprezentuje při akcích, které jsou právě otevřené spolupráci s rodiči. Škola pomáhá a současně si řekne i o pomoc rodičů...Záleží to na lidech.

Jak škola informuje rodiče o své činnosti? Jak jste vy spokojeni s informacemi

Díky technologiím dnešní doby je ten přístup vstřícný. Škola dává dětem pravidelně přehled akcí plánovaných školou přes děti, v jejich deníčku, informace jsou dostupné na webu školy, škola také informuje rodiče přes SMSky, takže využívá všechny možnosti...

Co si myslíte o Facebooku?

Já osobně nejsem příznivcem Facebooku. Mám obavu ze zneužívání a považuji za potřebnou jakousi hranici intimity...škola má prezentaci webovou, která je dostupná a to dle mého stačí.

2. Jaký má podle informací, které máte k dispozici, škola postoj k integraci a inkluzi handicapovaných, sociálně znevýhodněných dětí popř. dětí z jiného etnika?

Mě osobně se to netýká, ale co jsem měl možnost postřehnout, Dítě z jiného etnika tu bylo, byl ve školce, byl to míšenec chlapec. Pak se odstěhovali do Brazílie. Je to tak tři roky. Nepozoroval jsem, že byl vyčleněn. Chodil do házené, kterou vedu. Stejně tak je to u zdravotně postižených, chodil sem chlapec, který měl vadu sluchu, problém s ním nebyl. Jsou tu děti, které, jak se dnes používá, jsou hyperaktivní, dys, apod...dneska je to samá diagnóza. Co se týká asistentů, díky tomu, že se mě to netýká, nevím.

3. Podněcuje škola k dobrovolnictví dětí, jejich rodiče a ostatní členy komunity?

Myslím, že ano. Teď se dá poukázat na Tříkrálovou sbírku, je to akce Charity, škola s tím de facto nemá nic společného, ale přece jenom se škola nějakým způsobem zapojila, prezentovala tu sbírku, byla nabídka účasti ve sbírce pro děti ze školy (...) po skončení sbírky zase v rámci tvorby hodin děti si povídají a hodnotí, co se dělo o víkendu, tak se tam sbírka zmínila - to je jeden z příkladů. Podněcování tady je, třeba dobrovolná akce je, že škola oslovila jednoho z rodičů, přes něho zprostředkovala možnost sběru papíru za výhodných podmínek, zkoordinovala to a rodiče i děti se zapojili do soutěže. Dítě se tím učí odpovědnějšímu přístupu.

4. Rozvíjí škola partnerství s ostatními organizacemi z obce a okolí? Spolupracuje s místními institucemi, podnikateli?

Ano. Díky tomu, že je to malá obec, a jsme při městě, instituce, co tu máme, je vlastně soubor Háječek, který spolupracuje se školou. Nebo potom ten kdo vymyslel ten sběr, jak jsem zmínil, je to asi podnikatel. Další organizace je třeba Klub důchodců, s tím, myslím, taky spolupracuje, oni se podílejí na Jarmarku, kde pomáhají. Nevím, jestli ještě trvá, ale dřív tu byla spolupráce s chovateli (...). Knihovna ta je zřízená obcí, ale dá se taky brát jako subjekt. Dá se ukázat na spolupráci s organizací, která není z obce. My jsme tu díky grantu obnovili rybník, o ten se stará agentura ochrany přírody a krajiny a teď jsme tu měli pána z agentury, vysazoval se tam candát, tak se na to šli školáci podívat. Dá se ukázat na spolupráci s Policií ČR, se kterou škola spolupracuje, když je na jaře Den Země, jedna paní od nich dělá prevenci (...).

5. Jaká je spolupráce se zřizovatelem? Podílí se škola na spoluorganizování obecních oslav, na ekologických aktivitách obce, apod.?

To je těžká otázka, já sám jsem zastupitel, ne ve školské komisi. Zase to závisí na lidech. A jsou mezi nimi vazby a ne vazby. I v zastupitelstvu jsou lidi, kteří se školou nechtějí nic mít. Ne, že by jim ublížili, ale jsou inertní. Anebo občas se hledají chyby. Někdo něco udělá a místo, aby byla jeho práce zhodnocená, tak se hledá něco, čím se provinil.

A jak se obecní úřad staví k vizi školy? Souhlasí s tímto směrem?

Úřad jako celek s touto vizí souhlasí. Vloni tady nastala ta věc, že některé paní učitelky si vzaly úřad jako rukojmí a řekly, buď odejdeme my, nebo pan ředitel. Podle mého pan ředitel personálně úplně bezvlád tu situaci, chtěl být kamarád a předpokládal, že spolu

budou vycházet na kamarádské rovině. Z mého pohledu to někdo zneužíval a ještě se mu to nelíbilo, až došlo k vyhocení. Vázla komunikace obce a školy, obec neměla jak informace získat a pak se to řešilo narychlo na konci roku. Nic není černobílé, ani ty vztahy (...). Obec nechala školu zrekonstruovat, investuje do ní, snaží se o to, aby ta škola tady byla. Považuje ji za základ života v obci.

6. Nabízí škola odpolední zájmové kroužky pro děti a vzdělávací programy pro dospělé?

Ano, kroužky pro děti jsou. Pokud jsou kroužky ve škole, vedou je většinou učitelé. Potom je tu soubor Háječek. Ten se podílí na akcích, které zaštiťuje škola – Jarmark, Dny Země apod. Na sokolovně funguje tradičně házená a stolní tenis, to je věc lidí, kteří dělají kolem Sokola (...) Dříve jsme hrávali první ligu, to už postupně upadlo, dětí je málo a dochází ke zlomu, kdy děti cítí nabídku něčeho nového nebo je zláká víc pohodlí, už je to pro ně určitá povinnost, nemají odpovědnost vůči ostatním a kašlou na to. Ale to je asi osud všech ostatních sportů (...) Mrzí mě to, kdyby odešli za něčím jiným, lepším sportem, ale většinou je zláká pohodlí, nejsou k tomu vedení, je i pohodlí rodičů, kteří je nemusí nikam vodit, nechají je sedět u počítače. Jinak si neuvědomuji, že by tu byly nějaké vzdělávací pořady, i když teď tu byla nedávno prezentace Splývavého čtení – nové vyučovací metody. Ale pravidelného si nic nevybavuji (...).

Myslíte si, že by dospělí něco pravidelného uvítali?

Je to zrádné. Těchto aktivit je plno ve městě a přijít s něčím novým, těžko se na to zvyká. To nedokážu říct. Mám spíš skeptický pohled. Lidí volají: „udělejte koncert“ a když se udělá, tak lidi neprijdou. Dělá se cimbálovka a přijde 40 lidí.

Je malá propagace akcí?

Nene, to není propagací, to je postojem lidí. Jak přistupují k těm dětem, proč bychom s nimi někam chodili, tak ani sami nebudou chodit. Z mého pohledu mají pocit potřeby odpočinku a dávají přednost pasivnímu odpočinku. Ale nic není černobílé, třeba v házené vznikl, nazval bych to, spolek rodičů a přátel mladších žáčků, kdy se v neděli na hřišti scházejí na fotbálek. Nerad bych někomu křivdil. Mnozí rodiče odjíždí ráno do města a vrací se večer, pak asi není moc prostor pro nějaké další aktivity.

Možná by uvítaly nějaké programy a kurzy maminky na mateřské...

O tom jsem se asi nezmínil, tady se zřídilo Mateřské centrum a funguje ve staré budově. Zase je to přístup maminek, máme možnost, prostory, pojďme a udělejme něco. Na začátku to vedla žena, společně jsme to rozjížděli, pak jsme to předali. Těžko se hledají nástupci, kteří by to chtěli dělat, lidi se raději nechají vést, než by se do toho sami zapojili. V tomhle je to těžké. Ale další příklad, co mě napadá, je cesta pohádkovým lesem na MDD. S tím přišla před lety jedna paní z kulturní komise, sháněla od místních nějaký příspěvek na občerstvení, ceny a kostýmy a od té doby se to pořádá pravidelně. Podílí se na tom lidi i ze školy i ti, co s ní nemají co společného.

7. Nabízí škola poradenské služby pro rodiče problémových dětí (kontakt s psychologem, sociálním pracovníkem, preventivní programy)?

Ano. Byl tu v rámci projektu školní psycholog, který byl k dispozici dětem, i probíhaly konzultace s rodiči. Také měly hodiny, kdy si s dětmi hrál a povídal. Nebo pokud je potřeba, doporučí škola poradnu apod.

8. Jaká je Vaše představa dalšího rozvoje komunity, kde jsou prázdná místa, úskalí?

Je to o nápadech a chuti lidí. Líbil se mi třeba nápad družinářek, které se angažovaly a šly do čtení (odpolední prezentace knihy dětem z vyšších tříd, kdy ukázky četli učitelé, starosta, školník, rodiče)...Čekal jsem, že se i lidi zvenku víc zapojí a přijdou, ale i tak se to povedlo. Důležitá je motivace, pro každého jaká forma motivace je důležitá. Bílá místa - zmiňovala jste jazykové kurzy. Jde o to, jestli by to bylo přijato (...)